

ความคืบหน้าของประเทศไทยในการต่อสู้กับการทำประมงผิดกฎหมาย
ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม การบังคับใช้แรงงาน และ การค้ามนุษย์

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะจากมูลนิธิความยุติธรรมเชิงสิ่งแวดล้อม
(Environmental Justice Foundation : EJF) ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2564

บทสรุปย่อ

นับตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2559 มูลนิธิความยุติธรรมเชิงสิ่งแวดล้อม (Environmental Justice Foundation : EJF) ได้ดำเนินการลงพื้นที่ที่สังเกตการณ์ การริเริ่มมุ่งแก้ไขประเด็นปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (Illegal, Unreported and Unregulated (IUU) Fishing) ของรัฐบาลไทย รวมทั้งปัญหาเรื่องการค้ามนุษย์และการละเมิดสิทธิแรงงานในอุตสาหกรรมประมงของไทย ทาง EJF ได้ร่วมสังเกตการณ์ในทุกขั้นตอนของการติดตาม ควบคุม และเฝ้าระวังการทำประมง (Monitoring, Control and Surveillance : MCS) ในการเข้าเยี่ยมชมศูนย์ควบคุมการแจ้งเรือเข้า - ออก (Port In - Port Out Controlling Centre: PIPO) ทั้ง 30 แห่ง ศูนย์อำนวยความสะดวกประมงชายฝั่งของชาติทางทะเล (ศรช.ล.) ทั้ง 3 เขต เช่นเดียวกับเข้าร่วมเป็นพยานในการลาดตระเวนทางทะเลโดยกองทัพเรือไทย ตำรวจน้ำ กรมประมง และกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

สืบเนื่องจากผลของการเข้าถึงสังเกตการณ์ที่ผ่านมา จึงได้จัดทำรายงานเป็นลายลักษณ์อักษรพร้อมทั้งข้อเสนอแนะในขั้นตอนการพัฒนาและการดำเนินงานให้กับสำนักงานรองนายกรัฐมนตรี พล.อ. ประวิตร วงษ์สุวรรณ และพลเอก ฉัตรชัย สาริกัลยะ กองทัพเรือไทย ศูนย์บัญชาการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย กรมประมง และหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง โดยรายงานฉบับที่ 9 นี้ ได้รวบรวมผลงานที่ EJF ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานไทยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา

โปรดทราบว่า EJF เข้าร่วมสังเกตการณ์ระบบการติดตาม ควบคุม และเฝ้าระวังการทำประมงโดยมีการนัดหมายล่วงหน้ากับกองทัพเรือ กรมประมง หรือชุดสหวิชาชีพที่ตรวจเรือประมงจากส่วนกลาง นั้นย่อมาหมายความว่าข้อสังเกตดังกล่าวอาจไม่ได้เกิดขึ้นจริงเสมอ นับตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2560 เป็นต้นมา EJF เปลี่ยนมาใช้วิธีการลงพื้นที่แบบไม่แจ้งเตือนล่วงหน้า เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนถึงความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น และถึงแม้ว่าเหตุการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ได้ส่งผลกระทบต่อการทำงานเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลจากศูนย์ควบคุมการแจ้งเรือเข้า - ออก แต่ EJF ยังคงรวบรวมข้อมูลจากองค์กรภาคประชาสังคมและพันธมิตรอื่นๆอยู่ ข้อมูลเพิ่มเติมเรื่องระเบียบวิธีศึกษาอยู่ในภาคผนวกและสามารถเปิดเผยได้หากมีการร้องขอ

บทนำ

ในช่วงปีที่ผ่านมา ได้เกิดข้อกังขาเกี่ยวกับความมุ่งมั่นพยายามแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (IUU) การบังคับใช้แรงงาน และการค้ามนุษย์ของประเทศไทย โดยสมาคมการประมงแห่งประเทศไทย (National Fisheries Association of Thailand : NFAT) เข้ามามีอิทธิพลเพิ่มขึ้นผ่านการประท้วงและการลอบบี้ทางการเมือง ซึ่งถือเป็นภัยต่อการปฏิรูปที่รัฐบาลไทยได้ดำเนินการไป อีกทั้ง การที่ตัวแทนแรงงาน สมาคมการประมงขนาดเล็ก และ องค์กรภาคประชาสังคม ยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมด้านการปฏิรูปกฎหมายมากนัก ทำให้อุตสาหกรรมประมงของไทยก้าวสู่การเป็นอุตสาหกรรมที่ยั่งยืน ถูกกฎหมาย และถูกต้องตามหลักจริยธรรมได้ช้าลง!

NGOs และ องค์กรภาคประชาสังคม (องค์กรท้องถิ่น) ในพื้นที่พบข้อบกพร่องในการดำเนินงาน ซึ่งทำให้ระบบติดตาม ควบคุมและเฝ้าระวัง (Monitoring, Control, Surveillance : MCS) กลไกการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อแก้ไขปัญหการทำประมงแบบ IUU รวมถึงตัวบทกฎหมายว่าด้วยการระบุ ตรวจสอบ และดำเนินการกับการทุจริตแรงงานหรือการค้ามนุษย์ ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โดยพบว่ามีข้อบกพร่องในตัวบทกฎหมายในประเทศฉบับปัจจุบัน อาทิ พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ (Labour Relations Act : LRA) รวมไปถึงกฎหมายประกอบ ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัตยาบันในที่ประชุมระดับสากลและได้รับชื่นชมอย่างกว้างขวาง อาทิ อนุสัญญาการทำงานในภาคประมง พ.ศ. 2550 (ฉบับที่ 188) และพิธีสาร ปี พ.ศ. 2557 ส่วนเสริมอนุสัญญา ว่าด้วยแรงงานบังคับ (ฉบับที่ 29)

ภายหลังประเทศไทยให้สัตยาบันแล้วก็ยังไม่มีการนำข้อบังคับมาใช้ต่อกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถระบุเหยื่อบนเรือประมงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยังมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายแรงงานที่สำคัญ ซึ่งทำให้เด็กอายุ 16 ปีสามารถทำงานบนเรือประมงได้ ขัดแย้งกับกฎหมายแรงงานไทยในปัจจุบันที่มุ่งคุ้มครองเยาวชน จึงเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ในกลุ่ม CSOs ท้องถิ่นอย่างมาก

ปัจจัยดังกล่าวทั้งหมดนี้ รวมถึงอัตราการรายงานเกี่ยวกับการบังคับใช้แรงงานและการค้ามนุษย์ที่ลดลงในช่วงสองสามปีที่ผ่านมา ส่งผลให้ประเทศไทยถูกเพิกถอนจากโครงการให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร (Generalized System of Preferences : GSP) แก่ประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาน้อยที่สุดของสหรัฐอเมริกาในปี 2562 อีกทั้งยังโดนลดระดับจาก-tier 2 ลงมาเป็น-tier 2.5 Watchlist ในรายงานการค้ามนุษย์ปี 2564 ของสหรัฐฯ (US State Department's Trafficking in Persons Report : TIP) อีกด้วย²³

ดังนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่รัฐบาลไทยและกระทรวงต่างๆ ควรตระหนักถึงการปฏิรูปสำคัญเพื่อแก้ไขปัญหการทำประมงแบบ IUU และการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมประมงอย่างครบถ้วน นอกจากการปฏิรูปดังกล่าวแล้ว การปลูกฝังวัฒนธรรมด้านความโปร่งใสและการให้ความร่วมมือระหว่างองค์กรยังเป็นสิ่งจำเป็นอีกเช่นกัน เพื่อสนับสนุนให้เกิดการสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูล

นอกจากนี้ EJF สังเกตเห็นว่า คดีการทำประมงแบบ IUU หรือการละเมิดสิทธิแรงงานยังคงถูกพิจารณาว่าเป็นความล้มเหลวในการปฏิบัติงาน ควบคู่ไปกับการตัดสินบนเจ้าหน้าที่ที่ไม่รับฟ้องคดีหรือไกล่เกลี่ยให้โจทก์ยอมความนอกศาล โดยเห็นได้จากอัตราการดำเนินคดีที่ต่ำสำหรับคดีทั้งสองประเภทนี้ การกระทำดังกล่าวอาจบ่อนทำลายผลงานต่างๆ ที่ประเทศไทยได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2558 เพื่อต่อสู้กับอาชญากรรมเหล่านี้ อีกทั้งยังเป็นการลดประสิทธิภาพโดยพื้นฐานของระบบ MCS และการบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานรัฐต่างๆ อีกด้วย

สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมประมงไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งในด้านความสามารถในการออกเรือจับปลาของผู้ประกอบการประมง และการทำให้มั่นใจว่าระบบ MCS จะไม่ได้รับผลกระทบมากเกินไป มาตรการล๊อคดาวน์ จำกัดการเดินทาง และการเว้นระยะห่างส่งผลให้การตรวจสอบเรือประมงตามท่าเรือและกลางทะเลเป็นไปได้ยาก ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่หน่วยงานรัฐและเจ้าหน้าที่ศูนย์ PIPO (PIPO) ต้องคอยสอดส่องหาสัญญาณการทำประมงและการใช้แรงงานผิดกฎหมาย

ความตึงเครียดทางเศรษฐกิจอันสืบเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาจะส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมประมง การตรวจสอบเรือประมงเข้า-ออกและการดำเนินการตาม MCS อื่นๆ ตามในรายงานนี้ต้องดำเนินการในฐานะส่วนหนึ่งของระบบองค์รวมที่ทำให้มั่นใจ

ว่า การทำประมงกับทรัพยากรทางทะเลของไทยจะมีความยั่งยืน ถูกกฎหมาย และถูกต้องตามหลักจริยธรรม โดยหากมีการปฏิบัติตามกลไกดังต่อไปนี้ อย่างมีประสิทธิภาพได้ จะทำให้เกิดความมั่นคงทางอาหาร รายได้ และความเป็นอยู่ของชาวประมงและครอบครัว แม้จะเกิดความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจอีกในอนาคต

เจ้าหน้าที่กสร.แจกจ่ายใบปลิวเกี่ยวกับโควิด-19 ในภาษาถิ่นแก่ชาวประมงระหว่างการตรวจเรือเข้า-ออก

ประเด็นหลักที่ต้องได้รับการแก้ไข

รายงานฉบับนี้กล่าวถึงปัญหาต่อเนื่องและเร่งด่วน ซึ่งเจ้าหน้าที่ของ EJF พบเจอตลอดปี 2563 และต้นปี 2564 พร้อมทั้งนำเสนอข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ได้แก่

- **เกี่ยวกับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกฎหมาย:** การปฏิรูปกฎหมายที่ได้นำเสนอมาแล้ว และอยู่ในขั้นตอนการร่างกฎหมายโดยกระทรวงต่างๆ ของรัฐบาลไทย ได้บ่อนทำลายความพยายามของประเทศไทยในการเฝ้าระวัง ระบุ และดำเนินคดีกับการใช้แรงงานบังคับหรือการค้ามนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพเป็นอย่างยิ่ง รวมไปถึงถึงบทบัญญัติที่อนุญาตให้แรงงานเด็กอายุ 16 ปีทำงานบนเรือประมงเชิงพาณิชย์ได้ ถึงแม้จะไม่มีกฎหมายรองรับให้เจ้าหน้าที่เข้าไปติดตามดูแลได้ก็ตาม นอกจากนี้ ยังไม่มีการให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสำคัญจากภาคการประมงเชิงพาณิชย์มีส่วนร่วมในการร่างแก้ไขกฎหมายดังกล่าวอีกด้วย EJF จึงมีข้อเสนอแนะให้ยุติการแก้ไขกฎหมายและพัฒนาร่างดังกล่าวเป็นการชั่วคราว จนกว่าจะใช้วิธีที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างโปร่งใสได้อย่างแท้จริง

- **ผลกระทบจากโควิด-19 และความเสี่ยงด้านการทุจริตกรรมและเอาเปรียบแรงงานที่สูงขึ้น:** เหตุการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้สร้างผลกระทบอย่างกว้างขวางให้กับอุตสาหกรรมการประมงและแรงงานอพยพ ซึ่งเป็นแรงงานส่วนใหญ่ในอุตสาหกรรมนี้ การจำกัดการเดินทาง การปิดชายแดน การเอาเปรียบของเจ้าของเรือ และความสามารถในการตรวจสอบแรงงานที่ลดลง ต่างเป็นปัจจัยที่ทำให้แรงงานอพยพมีความเสี่ยงตกเป็นเหยื่อการทุจริตกรรมและการเอาเปรียบสูงขึ้น

- **ชาวประมงสูญหายกลางทะเล:** ในปี 2563 ชาวประมง 68 รายสูญหายขณะทำงานบนเรือประมงไทย นอกจากนี้ นับตั้งแต่ต้นปีจนถึงเดือนกรกฎาคม 2564 นี้ มีจำนวนถึง 42 กรณีแล้ว EJF เรียกร้องให้รัฐบาลไทยเริ่มใช้ขั้นตอนการปฏิบัติตามมาตรฐานในการค้นหาและช่วยชีวิต พร้อมทั้งสืบสวนโดยเร็วที่สุด

- **การฝึกผู้ฝึกสอน:** หากไม่มีการฝึกที่เหมาะสมและต่อเนื่อง พร้อมทั้งถ่ายทอดองค์ความรู้ของสถาบันผ่านกลไกต่างๆ อาทิ นักล่า IUU หรือชุดสหวิชาชีพตรวจเรือประมงจากส่วนกลาง (Flying Inspection Teams : FITS) ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) และหน่วยงานอื่นๆ ก็มีความเสี่ยงที่จะกระทบองค์ความรู้ซึ่งสามารถถ่ายทอดให้ผู้ปฏิบัติงานในอนาคตได้ เกิดผลกระทบต่อความยั่งยืนของกลไกการติดตาม เฝ้าระวัง และควบคุมของไทย

- **ระบบติดตามเรือประมงที่เสื่อมประสิทธิภาพ:** ในเดือนกันยายน 2563 กรมประมงได้ออกพระราชกฤษฎีกายกเลิกข้อบังคับให้ผู้ประกอบการเรือประมงติดตั้งอุปกรณ์ติดตามเรือรุ่นที่ 2 (VMS Gen.2) บนเรือประมง EJF เล็งเห็นว่ากรยกเลิกดังกล่าว เป็นการลดหย่อนเชิงเทคนิคในไลย์ อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของลูกเรืออีกด้วย

- ความเข้าใจคลาดเคลื่อน: เจ้าหน้าที่จำนวนหนึ่งยังคงเข้าใจว่า การตรวจพบการกระทำผิดในประเด็นการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม และการพบเหยื่อที่ถูกละเมิดสิทธิหรือค้ำมนุษย์นั้น เป็นความผิดพลาดของระบบ แต่แท้จริงแล้วเจ้าหน้าที่ชุดตรวจสอบควรพิจารณาว่า การพบการกระทำผิดดังกล่าวย่อมหมายถึงการระบุและสืบสวนที่เหมาะสม ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ดีของระบบเครือข่ายศูนย์ PIPO ที่ประสบผลสำเร็จ

- การขาดความต่อเนื่องของการแปลภาษาและวิธีการให้เหยื่อเป็นศูนย์กลาง (victim-centered approach) ในระหว่างการสัมภาษณ์แรงงาน⁴: ถึงแม้ว่าศูนย์ PIPO ที่ EJF ได้ไปเยี่ยมเยือนมาในปี 2560 ทั้งหมดมีล่ามแปลภาษาที่ได้รับการรับรองเข้าปฏิบัติงานอยู่ด้วยอย่างน้อยหนึ่งคน แต่วิธีการสัมภาษณ์กลับยังขาดมาตรฐาน นอกจากนี้ ศูนย์ PIPO ยังไม่ใช้แบบสอบถาม (ศร. 1) และทรัพยากรอื่นๆ อย่างเป็นระบบ

ประเด็นปัญหาและข้อเสนอแนะที่นำเสนอโดย EJF ตั้งแต่ปี 2559 ถูกรวมกลุ่มเข้าไว้ด้วยกันตามเนื้อหาที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้ 1. ศูนย์ PIPO 2. การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 3. ชาวประมงสูญหายกลางทะเล 4. การปฏิบัติตามกลไกการติดตาม เฝ้าระวัง และควบคุมต่อไปท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส 5. การตรวจตราแรงงาน 6. หน่วยปฏิบัติการพิเศษ (FITs) 7. การตรวจสอบกลางทะเล 8. โฟโซดอน 9. ระบบติดตามเรือ (Vessel Monitoring System : VMS) และ หน่วยรับส่งสัญญาณเคลื่อนที่ (Mobile Transceiver Unit: MTU) คำแนะนำเหล่านี้จัดเตรียมจากแนวทางการบริหารเรือภายในประเทศของไทยทั้งจากเขต 3-10 ตามการแบ่งจุดตรวจประมง (ดูภาคผนวก) สำหรับคำแนะนำใหม่ที่เพิ่มเติมในรายงานฉบับปรับปรุงนี้ จะมีการเน้นด้วยสีแดง

ประเด็นปัญหาและข้อเสนอแนะที่นำเสนอโดย EJF ตั้งแต่ปี 2559 ถูกรวมกลุ่มเข้าไว้ด้วยกันตามเนื้อหาที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้ 1. ศูนย์ PIPO 2. การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 3. ชาวประมงสูญหายกลางทะเล 4. การปฏิบัติตามกลไกการติดตาม เฝ้าระวัง และควบคุมต่อไปท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส 5. การตรวจตราแรงงาน 6. หน่วยปฏิบัติการพิเศษ (FITs) 7. การตรวจสอบกลางทะเล 8. โฟโซดอน 9. ระบบติดตามเรือ (Vessel Monitoring System : VMS) และ หน่วยรับส่งสัญญาณเคลื่อนที่ (Mobile Transceiver Unit: MTU) คำแนะนำเหล่านี้จัดเตรียมจากแนวทางการบริหารเรือภายในประเทศของไทยทั้งจากเขต 3-10 ตามการแบ่งจุดตรวจประมง (ดูภาคผนวก) สำหรับคำแนะนำใหม่ที่เพิ่มเติมในรายงานฉบับปรับปรุงนี้ จะมีการเน้นด้วยสีแดง

EJF ได้จัดทำคู่มือการฝึกอบรมชื่อว่า “การสัมภาษณ์แรงงานข้ามชาติ” (Conducting Interviews with Migrant Workers) ซึ่งสามารถนำเสนอให้ได้หากมีการร้องขอ (ทั้งฉบับภาษาไทยและอังกฤษ) คู่มือฉบับนี้เป็นการสรุปมาจากการสังเกตการณ์ของ EJF ระหว่างเข้าตรวจสอบและสืบสวนของศูนย์ PIPO

นอกจากนี้ EJF ยังได้พัฒนาชุดข้อเสนอแนะเพื่อรับมือกับแนวทางปฏิบัติในการตรวจสอบการจับสัตว์น้ำและระบบการสอบทานย้อนกลับ (traceability) ทั้งสำหรับเรือภายในประเทศและเรือต่างชาติที่มาเทียบท่า (สามารถส่งให้ได้หากมีการร้องขอ) เจ้าหน้าที่ของ EJF สามารถให้ข้อมูลรายละเอียดเพิ่มเติมได้หากรัฐบาลไทยต้องการ อย่างไรก็ตาม เป็นการศึกษาที่สำคัญที่จะตระหนักว่าข้อเสนอแนะเหล่านั้นไม่ใช่ข้อเสนอแนะทั้งหมดต่อรัฐบาล

1. ศูนย์ PIPO (PIPO)

ในปี 2562 EJF ได้ไปเยือนศูนย์ควบคุมการแจ้งเรือเข้า – ออก (ศูนย์ PIPO) ทั้งหมด 30 แห่ง แต่ในปี 2563 EJF ได้ไปเยือนเพียง 16 แห่งเท่านั้นเนื่องจากการจำกัดการเดินทางจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในปี 2564 EJF และทีม FITs ของศรชล.ได้เยือนศูนย์ PIPO ทั้งหมด 5 แห่ง⁵ สามารถขอดูรายการเข้าเยี่ยมศูนย์ PIPO ฉบับเต็มของ EJF เพิ่มเติมได้

เจ้าหน้าที่กำลังวัดอุณหภูมิชาวประมงอพยพก่อนทำการตรวจสอบเรือที่จังหวัดสงขลา

1.1 การเปลี่ยนแปลงอำนาจศูนย์ PIPO และการฝึกผู้ฝึกสอน

ในเดือนตุลาคม 2563 กรมประมง มีการวางแผนปรับโครงสร้างเครือข่ายศูนย์ PIPO ด้วยการเปลี่ยนถ่ายอำนาจของศูนย์ฯ ไปยังหน่วยงานใหม่ที่ตั้งชื่อว่า “กองตรวจสอบเรือประมงและสัตว์น้ำ” หน่วยงานใหม่เป็นการรวมศูนย์ PIPO กับ “กองตรวจสอบเรือประมง สัตว์น้ำ และปัจจัยการผลิต” เดิม ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบตรวจสอบมาตรการรัฐเจ้าของท่าเรือสำหรับเรือประมงต่างประเทศ โดยการรวบรวมดังกล่าวกระทำไปเพื่อเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ในการตรวจสอบเรือประมง

ถึงแม้ว่าอัตราการตรวจสอบของศูนย์ PIPO จะคงที่ในช่วงที่เกิดการเปลี่ยนถ่ายอำนาจ แต่การรวบรวมดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อผลในระยะยาว เนื่องจากเจ้าหน้าที่ระดับสูงของศูนย์ PIPO และด่านตรวจประมงมีระดับความเข้าใจเรื่องวิธีการตรวจสอบเรือเข้า-ออกที่ต่างกัน และอาจมีประสบการณ์หรือความรู้ด้านการตรวจสอบแรงงานน้อย ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดการจัดลำดับตามความสำคัญหรือตรวจสอบเรือประมงผิดพลาด

- ตลอดระยะเวลาห้าปีที่ผ่านมา ทีมงานศูนย์ PIPO หน่วยเรือลาดตระเวน และหน่วยงานเฉพาะกิจอย่างชุดปฏิบัติการพิเศษประมงและนักล่า IUU ได้สั่งสมความรู้และความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน หากมีการเปลี่ยนตำแหน่งบุคลากรหรือปรับทีมงานอาจก่อให้เกิดการสูญเสียองค์ความรู้ดังกล่าวไปได้

ข้อเสนอแนะ: ศูนย์ PIPO หน่วยเรือลาดตระเวน และหน่วยงานเฉพาะกิจต้องผ่านกระบวนการและหลักสูตรการฝึกอบรม ‘ฝึกผู้ฝึกสอน’ โดยเร็วที่สุด เพื่อรวบรวมองค์ความรู้และความเชี่ยวชาญจากบุคลากรและหน่วยงานต่างๆ

1.2 การตรวจสอบตามระดับความเสี่ยง

ตั้งแต่เดือนกันยายน 2561 แนวทางการบริหารความเสี่ยง หรือ ระบบประมวลความเสี่ยงกลาง (CRA) ได้ถูกนำมาใช้ในศูนย์ PIPO เพื่อจัดลำดับความสำคัญของเรือประมงที่ต้องได้รับการตรวจสอบ ระบบประมวลความเสี่ยงกลางแบ่งการวัดออกเป็น 12 ระดับ เพื่อประเมินว่าเรือลำใดควรถูกจัดว่าระดับความเสี่ยงสูง ระดับเฝ้าระวัง (watchlist) หรือระดับปกติ ตามหลักการแล้วเรือประมงระดับความเสี่ยงสูงต้องถูกตรวจสอบทุกครั้งที่เข้าหรือออกจากท่า เรือกลุ่มเฝ้าระวังตรวจสอบ 30% และเรือปกติตรวจสอบ 10% หรือตามสัดส่วนขึ้นอยู่กับทรัพยากรของศูนย์ PIPO และจำนวนวันการทำประมงต่อการออกเรือหนึ่งครั้ง

EJF มีข้อสังเกตว่าศูนย์ PIPO บางแห่งไม่ดำเนินการตรวจสอบเรือประมงระดับปกติ เนื่องจากขาดทรัพยากรหรือมีระยะทางการเดินทางไปที่เรือหรือเรือประมงค่อนข้างไกล ซึ่งนับเป็นปัญหาหลักของศูนย์ PIPO ในจังหวัดภาคใต้ของไทยซึ่งสถานการณ์ด้านความมั่นคงอาจส่งผลให้ไม่มีกรตรวจสอบเรือ

การตรวจเรือระดับปกติอย่างไม่สม่ำเสมอส่งผลให้มีการตรวจสอบแรงงานน้อยลง ทำให้แรงงานบนเรือประมงมีโอกาสร้องเรียนต่อเจ้าหน้าที่ลดลง นอกจากนี้ ยังอาจทำให้เจ้าหน้าที่มีความเข้าใจสภาพการทำงานและอยู่อาศัยของแรงงานบนเรือประมงคลาดเคลื่อน

ข้อเสนอแนะ: สภาพการทำงานและความเป็นอยู่มีการเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา จึงจำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่ที่ต้องได้รับข้อมูลล่าสุดเกี่ยวกับสภาพการทำงานและความเป็นอยู่บนเรือประมง

ข้อเสนอแนะ: กรมประมงควรจัดฝึกอบรมหัวหน้าด่านตรวจ เพื่อให้มั่นใจว่าศูนย์ PIPO จะดำเนินการตามระบบประมวลความเสี่ยงกลาง ตัวอย่างการปฏิบัติงานของศูนย์ PIPO ต้นแบบ (SMART PIPO) ที่ได้รับเลือก (เช่น สตูล ตรัง และสงขลา)⁶ ควรถูกบรรจุอยู่ในหลักสูตรอบรมด้วย นอกจากนี้ ยังควรเชิญอดีตหัวหน้าศูนย์ PIPO มาแบ่งปันประสบการณ์และถ่ายทอดความรู้ในการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะ: กรมประมงและศรชล.ควรติดตามศูนย์ PIPO อย่างใกล้ชิด และประเมินผลกระทบจากการรวบรวมหลังจากผ่านไปหนึ่งปี

ข้อเสนอแนะ: ถึงแม้เรือระดับปกติจะได้รับการตรวจน้อยครั้งกว่า แต่การตรวจสอบควรเป็นการสุ่มตรวจเพื่อป้องกันไม่ให้เจ้าของเรือหรือผู้ประกอบการสามารถคาดการณ์และปกปิดการกระทำผิดกฎหมายได้

- ขณะจัดทำรายงานฉบับนี้ ระบบประมวลความเสี่ยงกลางยังขาดตัวบ่งชี้เกี่ยวกับแรงงานที่สำคัญ จึงทำให้ไม่สามารถครอบคลุมปัญหาการทำประมงและปัญหาแรงงานในองค์กรรวมได้

ข้อเสนอแนะ: กรมประมงร่วมกับกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน (กสร.) ควรขยายตัวชี้วัดเกี่ยวกับแรงงานในปัจจุบันในระบบประมวลความเสี่ยงกลางให้สอดคล้องกับมาตรฐานแรงงานสากล ตัวชี้วัดหลักที่ควรได้รับการพิจารณา ได้แก่ ความผิดพลาดให้การบันทึกชั่วโมงการทำงาน (สำคัญอย่างยิ่งต่อเรือที่มีจำนวนลูกเรือน้อยกว่าผลกระทบของสถานการณ์โควิด-19) ปริมาณงานของเครื่องมือประมงประสิทธิภาพสูง ประสิทธิภาพเรือสุญหาย จำนวนการยึดเอกสาร และข้อขัดแย้งด้านแรงงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจสภาพการใช้แรงงานบนเรือประมงได้กว้างขึ้น

- ประเทศไทยไม่มีฐานข้อมูลเกี่ยวกับการทำประมงแบบ IUU หรือคดีที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนในอุตสาหกรรมประมง ที่สามารถค้นหาข้อมูลล่าสุดได้ ฐานข้อมูลดังกล่าวเป็นก้าวสำคัญในด้านความโปร่งใสของข้อมูลและเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถช่วยปราบปรามเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ได้ นอกจากนี้ ยังเป็นการผลักดันให้อุตสาหกรรมสามารถซื้ออาหารทะเลจากผู้จัดจำหน่ายที่ถูกกฎหมายและถูกต้องตามหลักจริยธรรมได้

ข้อเสนอแนะ: การบันทึกข้อมูลการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดของเรือประมง เอกสารลูกเรือและรายนามลูกเรืออย่างถาวรและไม่อนุญาตให้ทำการแก้ไขและปรับแต่งได้ อันรวมไปถึงการบันทึกข้อมูลรายละเอียดของผู้ใช้ระบบคนใดที่ทำการเปลี่ยนแปลงข้อมูลทั้งเรื่องเวลา สถานที่และข้อมูลที่ทำให้การปรับเปลี่ยนในรูปแบบดิจิทัล ePIPO เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง

1.3 การเปลี่ยนมาใช้ระบบดิจิทัล:

ในเดือนพฤศจิกายน 2560 ได้มีการริเริ่มใช้ระบบแจ้งเข้า-แจ้งออกเรือประมงในรูปแบบดิจิทัล ePIPO ซึ่งระบบดังกล่าวนี้ได้ทำการรวบรวมข้อมูลในอดีตทั้งหมดที่ครั้งหนึ่งเคยจัดทำในรูปแบบของเอกสารเข้ามาอยู่ในระบบฐานข้อมูล FishingInfo 2 นั้นทำให้สามารถทำการตรวจสอบได้ทันทีกับเรือประมงที่ผู้ประกอบการได้ยื่นคำร้องขอเข้าท่าหรือออกท่า ซึ่งระบบดังกล่าวนี้ยังได้รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องของลูกเรือทั้งหมดทั้งเอกสารประจำตัวในรูปแบบรายการดิจิทัล นอกจากนี้เจ้าของเรือยังสามารถยื่นคำขอ PIPO ผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ เพื่อเป็นการประหยัดเวลา อันเป็นการส่งเสริมการพัฒนาการอย่างสำคัญจากระบบการเก็บข้อมูลรูปแบบเดิมที่อ้างอิงจากเอกสารและยังสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ศูนย์ PIPO อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ: การบันทึกข้อมูลการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดของเรือประมง เอกสารลูกเรือและรายนามลูกเรืออย่างถาวรและไม่อนุญาตให้ทำการแก้ไขและปรับแต่งได้ อันรวมไปถึงการบันทึกข้อมูลรายละเอียดของผู้ใช้ระบบคนใดที่ทำการเปลี่ยนแปลงข้อมูลทั้งเรื่องเวลา สถานที่และข้อมูลที่ทำให้การปรับเปลี่ยนในรูปแบบดิจิทัล ePIPO เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพื่อรับประกันว่าเจ้าหน้าที่ที่มีข้อมูลที่ทำการเปลี่ยนแปลงและป้องกันไม่ให้ข้อมูลสำคัญถูกทำลายไป ยกตัวอย่างเช่น ข้อมูลทางระบบบัญชีชื่ออย่าง 'เรือธงไทย' ของกรมประมงก็ได้ทำการปรับใช้ตามระบบดังกล่าวแล้วเช่นกัน

ภาพหน้าจอของระบบแจ้งเข้า-แจ้งออกเรือประมงในรูปแบบดิจิทัล ePIPO บนระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่แสดงรายละเอียดต่างๆ และลูกเรือ

1.4 การขยายตัวและการขาดแคลนทรัพยากร:

EJF และหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องพบว่า ศูนย์ PIPO มีการขยายตัวเร็วเกินไปและขาดแคลนทรัพยากร ซึ่งเป็นปัญหาหลักที่บั่นทอนประสิทธิผลของเครือข่ายในเดือนตุลาคม 2563 กรมประมง ได้พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการปรับโครงสร้างศูนย์ PIPO (ดูส่วนที่ 1.1) เพื่อให้ทรัพยากรมีประสิทธิภาพมากขึ้น

- ถึงแม้จะมีการปฏิรูปแล้ว แต่ศูนย์ PIPO บางแห่งยังคงรายงานขาดแคลนทรัพยากร โดยเจ้าหน้าที่บางนายได้แจ้งไว้ในปี 2563 และ 2564 ว่า มียานพาหนะไม่เพียงพอในการออกตรวจ จนทำให้พลาดการออกตรวจหรือต้องใช้รถส่วนตัวของเจ้าหน้าที่แทน
- ด่านตรวจ 10 จุดจากศูนย์ PIPO ทั้งหมด 30 แห่งที่ EJF ได้ไปเยี่ยมชมอยู่นอกจากศูนย์ฯ กว่า 50 กม. (รวมถึงจุดตรวจที่ได้ไปเยี่ยมชมในปี 2564 เช่น ปัตตานี และนราธิวาส) ระยะทางดังกล่าวอาจทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถออกตรวจหรือมีอัตราการออกตรวจที่ต่ำได้

ข้อเสนอแนะ: กรมประมงควรตรวจสอบให้มั่นใจว่าศูนย์ PIPO ทุกแห่งมียานพาหนะที่เพียงพอเหมาะสมให้เจ้าหน้าที่ออกตรวจเรือประมงได้โดยเร็วที่สุด

ข้อเสนอแนะ: ในการพิจารณาทบทวนการดำเนินงานปรับเปลี่ยนโครงสร้าง PIPO ประจำปี ครชช.และกรมประมงควรทำการประเมินความต้องการของจุดตรวจเรือประมงส่วนหน้าในเครือข่ายศูนย์ PIPO ทั้งหมด เพื่อพิจารณาว่าจำเป็นต้องมีจุดตรวจเรือประมงส่วนหน้าเพิ่มหรือไม่ EJF พร้อมให้ข้อมูลการวิเคราะห์และข้อเสนอแนะว่าควรเริ่มที่ศูนย์ PIPO แห่งใดก่อน

1.5 ขั้นตอนและรายการการตรวจสอบ:

- ในปัจจุบันศูนย์ PIPO ทุกแห่งต้องใช้ศร. 1 ในการตรวจ ซึ่งบอกถึงหน้าที่และขั้นตอนของเจ้าหน้าที่แต่ละรายในทีมสหสาขาวิชาชีพ อย่างไรก็ตาม EJF ยังเห็นเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ ไม่ใช่แบบฟอร์มดังกล่าวหลายครั้ง

ข้อเสนอแนะ: ในปัจจุบันศูนย์ PIPO ทุกแห่งต้องใช้ศร. 1 ในการตรวจ ซึ่งบอกถึงหน้าที่และขั้นตอนของเจ้าหน้าที่แต่ละรายในทีมสหสาขาวิชาชีพ อย่างไรก็ตาม EJF ยังเห็นเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ ไม่ใช่แบบฟอร์มดังกล่าวหลายครั้ง

ข้อเสนอแนะ: รายการการตรวจตราควรถูกจัดทำให้เป็นระบบดิจิทัลเช่นกัน เพื่อให้ข้อมูลการตรวจตราที่เสร็จสมบูรณ์แล้วทั้งหมดสอดคล้องกับระบบแจ้งเข้า-แจ้งออกเรือประมงในรูปแบบดิจิทัล (ePIPO) และในฐานข้อมูล 'FishingInfo2' เพื่อช่วยในการเพิ่มความโปร่งใสของการปฏิบัติงานและความน่าเชื่อถือตลอดการตรวจตราและขั้นตอนการตรวจสอบต่างๆ

ศูนย์ควบคุมการแจ้งเข้า-ออกทำการตรวจตราอย่างเป็นทางการในอุปกรณ์ป้องกันการเคลื่อนย้ายของชุดควบคุมระบบติดตามเรือ (VMS) บนเรือประมง เป็นหน้าที่สำคัญของกรตรวจตราเรือประมงในทุกศูนย์ควบคุมการแจ้งเข้า-ออก

EJF ได้ลงพื้นที่สำรวจและพบว่าการตรวจสอบเรือส่วนใหญ่จะมีขั้นตอนการอธิบายข้อมูลโดยสรุปก่อนตรวจ เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถอภิปรายวิธีการและตอบข้อซักถาม อย่างไรก็ตามในบางกรณี เจ้าหน้าที่ได้ปฏิบัติตามขั้นตอนดังกล่าวในบริเวณใกล้กับเรือประมง โดยเฉพาะลูกเรืออาวุโส

ข้อเสนอแนะ: EJF ขอชื่นชมที่มีการริเริ่มขั้นตอนดังกล่าว ขั้นตอนการอธิบายข้อมูลโดยสรุปควรทำก่อนและหลังการตรวจสอบเรือประมง และควรทำห่างจากบริเวณที่เจ้าของหรือกัปตันเรืออยู่ เพื่อให้มั่นใจว่าเจ้าหน้าที่พูดคุยถึงข้อสงสัยหรือข้อกังวลที่ปะทะระหว่างการตรวจสอบเรือ โดยปราศจากแรงกดดันหรืออิทธิพลใดๆ

ขั้นตอนการอธิบายข้อมูลโดยสรุปย่อหลังการตรวจสอบเรือในจังหวัดปัตตานี เจ้าของเรือ (ในวงกลมสีแดง) และลูกเรืออยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการรายงานข้อสงสัยของเจ้าหน้าที่ได้

ข้อเสนอแนะ: เพื่อเพิ่มแนวทางในการตรวจตราให้กับเจ้าหน้าที่ศูนย์ควบคุมการแจ้งเข้า-ออก ทาง EJF ขอเสนอแนะให้ทำการซักถามเจ้าหน้าที่ถึงปัญหาเฉพาะของเรือประมงที่เกี่ยวข้องในขอบเขตการปฏิบัติงาน ซึ่งถือเป็นการฝึกปฏิบัติที่มีประโยชน์สำหรับเจ้าหน้าที่ในการพัฒนาความสามารถด้านการถามตอบ ทั้งก่อนและหลังทำการตรวจตรากลุ่มเจ้าหน้าที่ตรวจสอบควรมีข้อมูลโดยสรุปย่อของเรือประมงเพื่อทำการแลกเปลี่ยนข้อมูลอันอาจเป็นที่ต้องสงสัยเช่นเดียวกับวิธีการดำเนินการใดๆ ที่อาจจะต้องถือปฏิบัติขณะเข้าตรวจตราเรือ

- จากการสังเกตการณ์ของทางมูลนิธิ EJF ในหลายครั้งพบว่าสมาชิกของทีมผู้ตรวจสอบไม่ได้ทำการขึ้นเรือประมงเพื่อตรวจตรา ซึ่งอาจเป็นเหตุให้เกิดช่องโหว่ในการลักลอบใช้เครื่องมือประมงที่ผิดกฎหมาย มีการสลับเปลี่ยนอุปกรณ์ ชุดควบคุมระบบติดตามเรือ VMS หรือมีการหลบซ่อนของแรงงานผิดกฎหมายที่อาจไม่สังเกตพบได้

ข้อเสนอแนะ: การขึ้นเรือประมงเพื่อทำการตรวจสอบในระหว่างการเทียบท่าเข้า-ออกนั้นควรเป็นขั้นตอนที่ต้องปฏิบัติตามอย่างครอบคลุม แม้ว่าจะเป็นเรือที่มีอัตราความเสี่ยงน้อยก็ตาม กระบวนการขึ้นเรือเพื่อทำการตรวจสอบนั้นถือว่าเป็นกระบวนการปฏิบัติที่มีความสำคัญ อันมิใช่เพียงแค่การตรวจเช็คความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นกับแรงงานแต่ยังสามารถตรวจตราอุปกรณ์ตัวรับส่งสัญญาณเคลื่อนที่บนเรือประมงว่าไม่ได้รับการสลับเปลี่ยนรวมไปทั้งเครื่องมือประมงต่างๆตามที่กฎหมายกำหนดไว้อีกด้วย

- การสุ่มตรวจเรือเมื่อเรือเข้าเทียบท่าเป็นขั้นตอนสำคัญในมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standard Operating Procedure : SoP) ของ PIPO เจ้าหน้าที่กรมประมงควรทำการตรวจสอบในลักษณะดังกล่าว เพื่อยืนยันว่าจำนวนสัตว์น้ำบนเรือตรงกับที่บันทึกไว้ในสมุดปูมเรือหรือไม่ EJF สังเกตเห็นว่าขั้นตอนการสุ่มตรวจสอบกระทำโดยไม่มี การตรวจยืนยันในลักษณะดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ: เจ้าหน้าที่กรมประมงต้องเปรียบเทียบจำนวนสัตว์น้ำที่จับได้จริงกับสมุดปูมเรือระหว่างการสุ่มตรวจสอบ

- ระหว่างการตรวจสอบของ PIPO ส่วนใหญ่ EJF พบว่าคนงานสวมใส่เสื้อชูชีพ EJF ทราบว่าการกระทำในลักษณะนี้อาจดูเป็นเรื่องผิวเผิน แต่การที่คนงานสวมเสื้อชูชีพมีประโยชน์ดังนี้ 1) ทำให้เจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบได้อย่างรวดเร็วว่าคนงานทุกคนมีเสื้อชูชีพเป็นของตนเอง 2) ลูกเรือทราบว่าสถานที่เก็บเสื้อชูชีพ 3) แสดงให้เห็นว่าเสื้อชูชีพยังอยู่ในสภาพที่ใช้การได้ และ 4) ลูกเรือทราบวิธีการใช้เสื้อชูชีพ

ข้อเสนอแนะ: วิธีการดังกล่าวควรนำมาปรับใช้ในการตรวจสอบของ PIPO ทั้งหมด เนื่องจากเป็นวิธีการที่ทำให้การตรวจสอบว่าลูกเรือทุกคนมีเสื้อชูชีพเป็นของตนเองเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ กรณีดูที่ส่วนที่ 3 เพื่อดูข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับขั้นตอนการตรวจสอบชาวประมงที่เสียชีวิตกลางทะเล

สองภาพนี้แสดงให้เห็นถึงเสื้อชูชีพที่หมดอายุใช้งานไปตามกาลเวลาแต่ยังคงเก็บไว้บนเรือประมง ควรมีการตรวจสอบอย่างต่อเนื่องว่าเสื้อชูชีพอยู่ในสภาพใช้งานได้

- EJF สังเกตเห็นเสื้อชูชีพและอุปกรณ์ด้านความปลอดภัยอื่นๆ เช่น ห่วงชูชีพและถังดับเพลิง ซึ่งอยู่ในสภาพที่ใช้การไม่ได้และฉีกขาด ในบางกรณี อุปกรณ์ที่อยู่ในสภาพทรุดโทรมอาจทำให้ชีวิตของลูกเรือตกอยู่ในอันตราย นอกจากนี้ EJF ยังได้ยินมาว่า เจ้าหน้าที่อนุญาตให้เรือในลักษณะดังกล่าว สามารถออกจากท่าได้โดยไม่ต้องเปลี่ยนอุปกรณ์ที่เสียหาย

ข้อเสนอแนะ: เสื้อชูชีพและอุปกรณ์ด้านความปลอดภัยอื่นๆ ควรได้รับการตรวจสอบอย่างถี่ถ้วน เพื่อให้มั่นใจว่าสามารถใช้การได้ ไม่ฉีกขาด มีชิ้นส่วนสูญหาย หรือปัญหาอื่นๆ นอกจากนี้ ต้องมีการห้ามไม่ให้เรือประมงที่มีอุปกรณ์ด้านความปลอดภัยที่มีปัญหาหรือต่ำกว่ามาตรฐานออกจากท่า จนกว่าจะนำอุปกรณ์ที่ใช้งานได้มาเปลี่ยน

ข้อเสนอแนะ: กรมเจ้าท่าควรตรวจสอบว่า มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ศูนย์ควบคุมการแจ้งเข้า-ออก เพื่อให้มั่นใจว่าจะไม่มีการอนุญาตให้เรือประมง ซึ่งไม่มีเสื้อชูชีพที่ใช้การได้ออกจากท่า เจ้าหน้าที่ที่ต้องได้รับการฝึกอบรมให้ทำตามมาตรฐานดังกล่าวอย่างเคร่งครัด

เจ้าหน้าที่กรมประมงในจังหวัดปัตตานีกำลังตรวจสอบกล่องยาอย่างใกล้ชิด เพื่อให้มั่นใจว่ามียาจำนวนเพียงพอและยายังไม่หมดอายุ

ข้อเสนอแนะ: EJF ขอเสนอแนะให้มีการปฏิบัติตามขั้นตอนสำคัญดังกล่าวอย่างเคร่งครัดในระหว่างการตรวจตราเรือประมงโดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าเป็นเรือจะถูกจัดอยู่ในความเสี่ยงระดับใด สอดคล้องกับอนุสัญญาการทำงานในภาคประมง พ.ศ. 2550 (ฉบับที่ 188)⁷ และควรกระทำควบคู่พร้อมกันในศูนย์ PIPO ทั้ง 15 แห่ง ดังนี้

ลำดับ	ขั้นตอนการดำเนินการตามลำดับความสำคัญ
1	ตรวจเรือประมงเพื่อหาแรงงานที่ถูกซ่อน/ซ่อนตัวอยู่
2	ตรวจหน่วยรับส่งสัญญาณเคลื่อนที่บนเรือประมงและการจัดหาอาหารและน้ำดื่ม
3	ทำการสัมภาษณ์ลูกเรือตามสัดส่วน (โดยปกติ 3-4 คน)
4	ตรวจสอบว่าลูกเรือทุกรายมีและทราบถึงวิธีการใช้เสื้อชูชีพ/ห่วงยางชูชีพที่ใช้การได้
5	ตรวจสอบถึงดับเพลิงว่าอยู่ในสถานที่ที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายและอยู่ในสภาพใช้งานได้
6	ตรวจกล่องยาและกล่องปฐมพยาบาลเบื้องต้นว่ามีคุณภาพและปริมาณที่เพียงพอสำหรับการออกทะเลทำประมง
7	ตรวจสอบความเข้าใจของลูกเรือเรื่องการใช้บัญชีธนาคาร และทำให้มั่นใจว่าบัญชีธนาคารดังกล่าวมีการใช้งานและได้รับการอัปเดตในช่วงไม่กี่เดือนที่ผ่านมา

ตารางที่ 1

2. การปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ถึงแม้จะมีการปรับปรุงกฎหมายที่สำคัญตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมาเพื่อปฏิรูปอุตสาหกรรมประมง อาทิ พระราชบัญญัติการประมงฉบับใหม่ (พ.ศ. 2558) การให้สัตยาบันอนุสัญญาองค์การระหว่างประเทศ และพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2562 การปฏิรูปกฎหมายและการเปลี่ยนแปลงกฎหมายยังคงเป็นไปอย่างล่าช้าและมีประสิทธิภาพลดลง ส่วนหนึ่งมาจากการไม่มีส่วนร่วมในการร่างหรือถกเถียงเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงกฎหมาย EJF สังเกตว่าผู้ประกอบการประมงเชิงพาณิชย์และสมาคมหลักอย่างสมาคมการประมงแห่งประเทศไทย (NEAT) ยังมีอิทธิพลต่อผู้กำหนดนโยบายอยู่ค่อนข้างมาก อีกทั้ง ยังไม่ค่อยมีการปรึกษาหารือเชิงองค์การภาคประชาสังคม (CSOs) ซึ่งทำงานเพื่อปกป้องสิทธิแรงงานอพยพ สหภาพแรงงาน และตัวแทนแรงงานอพยพหรือสมาคมชาวประมงพื้นบ้าน เข้ามามีส่วนร่วมด้วย ซึ่งทำให้ร่างกฎหมายและข้อบังคับยังคงถูกเขียนในลักษณะที่เป็นประโยชน์กับภาคประมงเชิงพาณิชย์⁸⁹

2.1 การนำอนุสัญญาฉบับที่ 188 และข้อบังคับเกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงานประมงในทะเลมาปฏิบัติ

เรือประมงเตรียมจอดที่ท่าเรือศูนย์ PIPO เพื่อถูกตรวจสอบ

ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 188 ว่าด้วยการทำงานในภาคประมงทะเลในเดือนมกราคม 2562 และนำมาผนวกกับกฎหมายท้องถิ่นในรูปแบบของ ‘พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2562’ ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2562¹⁰ สมาคมการประมงแห่งประเทศไทยได้ต่อสู้ให้มีการถอดถอนหรือผ่อนผันข้อกำหนดบางมาตราตลอดระยะเวลาการให้สัตยาบันและกระบวนการนำไปปฏิบัติที่ผ่านมา อาทิ การนำข้อปฏิบัติเกี่ยวกับเปลี่ยนถ่ายลูกเรือกลางทะเลกลับมาใช้ รวมไปถึงการขนถ่ายอาหารทะเลระหว่างเรือประมงกลางทะเล และการอนุญาตให้ยึดจำนวนวันการออกทะเลต่อครั้ง¹¹ ในปัจจุบัน การออกทะเลเพื่อทำประมงครั้งหนึ่งถูกจำกัดไว้ที่ 30 วัน แต่สมาคมการประมงแห่งประเทศไทยพยายามผลักดันให้เพิ่มเป็น 60 วัน การร้องขอดังกล่าวเป็นการเพิ่มโอกาสให้เกิดการเอาเปรียบแรงงาน และเกิดความจำเป็นในการขนถ่ายสินค้าและแรงงานกลางทะเล

สมาคมการประมงแห่งประเทศไทยยังได้ผลักดันให้กระทรวงแรงงาน (รง.) ปฏิรูปกฎกระทรวงเกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงานในทะเล เพื่ออนุญาตให้เด็กหรือ ‘แรงงานเยาวชน’ อายุต่ำถึง 16 ปีสามารถทำงานบนเรือประมงในฐานะผู้ช่วยได้ ในช่วงที่รายงานฉบับนี้ถูกจัดทำขึ้น ร่างข้อบังคับฉบับปัจจุบันกำลังอนุญาตให้เรือประมงหนึ่งลำสามารถมีผู้ช่วยได้ 1 คน โดยต้องเป็นบุตรของเจ้าของหรือกัปตันเรือ^{12/13} ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะยังไม่มีข้อบังคับหรือแนวทางปฏิบัติรองรับถึงเงื่อนไขในการตรวจของเจ้าหน้าที่ศูนย์ PIPO หรือเจ้าพนักงานอื่นๆ ว่าเรือประมงได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดการฝึกงานผู้ช่วยหรือไม่ก็ตาม

สมาคมการประมงแห่งประเทศไทยได้ร้องขอให้มีการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวตั้งแต่ปี 2562 ถึงแม้จะทราบกันดีว่าสภาพการทำงานบนเรือประมงเป็นอาชีพที่อันตราย¹⁴ การทำประมงถูกจัดว่าเป็นงานที่อันตรายสำหรับแรงงานเด็ก¹⁵ ตามอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 182 ว่าด้วยรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก ซึ่งประเทศไทยได้ให้สัตยาบันไปในปี 2544 และถูกจัดว่าเป็น ‘รูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก’ โดยคณะกรรมการระดับชาติเพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายในปี 2555¹⁶

ในปัจจุบัน การใช้แรงงานเด็กในช่วงเวลา 22:00 น. - 06:00 น. เป็นเรื่องต้องห้ามภายใต้กฎหมายคุ้มครองแรงงานเด็กของไทย¹⁷ กิจกรรมการประมงจำนวนมากของไทยกระทำในเวลากลางคืน โดยมักเป็นการปล่อยหรือลากอวน ซึ่งทำให้ผู้ช่วยเด็กเสี่ยงที่จะตกอยู่ในสภาวะการใช้แรงงานที่ไม่ปลอดภัย

ข้อเสนอแนะ: EJF และองค์กรท้องถิ่นเชื่อว่ากรานาแผนผู้ช่วยฝึกหัดที่ยังไม่ได้ผ่านกระบวนการคิดอย่างถี่ถ้วนมาใช้ จะเป็นก้าวอันตรายที่ทำให้ประเทศไทยถดถอยด้านการต่อสู้กับแรงงานบังคับใช้และการค้ามนุษย์ จึงต้องหยุดกระทำการดังกล่าวทันที การปรับปรุงแก้ไขนี้อาจทำให้เกิดการทารุณกรรมบนเรือประมงอย่างตรวจสอบไม่ได้ อีกทั้ง การขาดกลไกการติดตาม ร้องเรียน และร้องทุกข์ รวมไปถึงโครงสร้างหรือแผนผู้ช่วยฝึกหัดที่หละหลวม เช่น การทำงานไม่ตรงเวลา ต่างสร้างความน่ากังวลอย่างต่อเนื่องต่อประสิทธิภาพของโครงการดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ: กระทรวงแรงงาน (รง.) ต้องกำหนดกลไกการติดตาม ร้องเรียน และร้องทุกข์เกี่ยวกับโครงการผู้ช่วยฝึกหัด ให้ชัดเจนก่อนที่จะเริ่มดำเนินการต่อ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด โดยเฉพาะ CSOs ตัวแทนสหภาพแรงงาน และผู้เชี่ยวชาญด้านแรงงานระหว่างประเทศควรได้รับการเชิญให้เข้าร่วมและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกลไกดังกล่าว เพื่อให้มั่นใจว่าสามารถใช้งานได้จริง

- วิธีการของจริงในการนำการเปลี่ยนแปลงกฎหมายดังกล่าวขัดแย้งกับเงื่อนไขที่ระบุไว้ในอนุสัญญา ฉบับที่ 188 ว่า ก่อนที่จะมีการอนุญาตให้แรงงานเยาวชนอายุอย่างน้อย 16 ปีทำงานบนเรือประมงได้ จะต้องผ่านการประชุมปรึกษาหารือเพื่อถกเถียงเกี่ยวกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นทั้งหมด¹⁸ ริงยังไม่ได้มีการประเมินความเสี่ยง และได้จัดการประชุมหารือกับตัวแทนแรงงานและ CSOs เพียงครั้งวันเท่านั้น อย่างไรก็ตาม สมาคมการประมงแห่งประเทศไทยได้เข้าร่วมในทุกขั้นตอน ซึ่งทำให้เกิดข้อกังขาว่ากระบวนการดังกล่าวรับฟังความคิดเห็นอย่างไม่เท่าเทียม โดยให้ความสำคัญกับสมาคมฯ มากกว่า

ข้อเสนอแนะ: EJF ขอเสนอให้ ริง. ระบุการปรับปรุงแก้ไขนี้จนกว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด โดยเฉพาะสมาคมแรงงานและ CSOs จะได้แสดงความคิดเห็นอย่างครบถ้วน การปรึกษาหารือนี้ควรกระทำอย่างระมัดระวัง เพื่อให้มั่นใจว่าจะเกิดการพูดคุยและแก้ไข ปัญหาเกี่ยวกับร่างกฎกระทรวงฉบับปัจจุบันอย่างครบถ้วน

ข้อเสนอแนะ: กระทรวงแรงงานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรสนับสนุนการใช้วิธีการมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึงในการปฏิรูปกฎหมายเกี่ยวกับ ปัญหาแรงงานในอุตสาหกรรมการประมงในอนาคต การคุ้มครองแรงงาน ป้องกันการใช้แรงงานบังคับ และปัญหาการค้ามนุษย์ ในภาคการประมงไทยจะได้รับการแก้ไขเมื่อได้รับความร่วมมือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกรายในกระบวนการปฏิรูปกฎหมาย

2.2 การให้สัตยาบันในอนุสัญญา ว่าด้วยสิทธิในการรวมตัวและการร่วมเจรจาต่อรอง:

ในช่วงปีที่ผ่านมา รัฐบาลไทยและรง.ได้แถลงอย่างต่อเนื่องว่ามีแผนจะให้สัตยาบันในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิในการรวมตัวและการร่วมเจรจาต่อรอง (ฉบับที่ 98) ภายในเดือนกันยายน พ.ศ. 2561 และอีกครั้งในปลายปี พ.ศ. 2562 ยังไม่มีการกล่าวถึงอนุสัญญา ‘ว่าด้วยเสรีภาพในการสมาคมและการคุ้มครองสิทธิในการรวมตัว’ (ฉบับที่ 87)¹⁹ ในช่วงเวลาที่จัดทำรายงานฉบับนี้ รัฐบาลไทยยังไม่ให้สัตยาบันในอนุสัญญาดังกล่าวฉบับที่ 98

การให้สัตยาบันในอนุสัญญาฉบับที่ 87 และฉบับที่ 98 ต้องกระทำพร้อมกัน เนื่องจากอนุสัญญาฉบับดังกล่าวจะบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อเมื่อใช้ร่วมกัน อนุสัญญานี้ยังคงเป็นสิ่งสำคัญในการกำจัดการสร้างที่ติดขัดกับแรงงานอพยพ เพื่อให้พวกเขาสามารถมีเสรีภาพที่เหมาะสมและสามารถร้องเรียน การเอาเปรียบเกินควรได้ด้วยตนเอง

ทั้งนี้ ต้องมีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ (LRA) เพื่อให้เกิดการให้สัตยาบันในอนุสัญญาทั้งสองฉบับนี้ได้ ในปัจจุบัน LRA ยังคงห้ามไม่ให้แรงงานอพยพเจรจาต่อรองและก่อตั้งสหภาพแรงงาน เนื่องจากการกระทำดังกล่าวถูกมองว่าเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ ตัวแทนภาคธุรกิจ อาทิ ประธานหอการค้าไทย ยังคัดค้านการกระทำดังกล่าวโดยอ้างว่าหากมีการมอบสิทธิให้กับแรงงานอพยพ อาจก่อให้เกิดความวุ่นวายต่อการบริหารธุรกิจได้²⁰ ซึ่งเป็นความคิดที่เป็นภัยกับความคืบหน้าของประเทศไทยในการพัฒนาสิทธิและการคุ้มครองแรงงาน ในปัจจุบัน แรงงานอพยพยังไม่ได้รับอนุญาตจากบริษัท/โรงงาน ให้เข้าร่วมในสหภาพแรงงาน ซึ่งเป็นการจำกัดสิทธิขั้นรุนแรง

ในช่วงเวลาที่จัดทำรายงานฉบับนี้และตามแผนของกระทรวงแรงงาน ร่าง LRA ฉบับใหม่จะได้รับการประกาศในเดือนกันยายน 2564 ยังไม่ชัดเจนว่าการปรับปรุงแก้ไขที่แนะนำไปจะถูกเพิ่มเติมด้วยหรือไม่

ข้อเสนอแนะ: EJF เรียกร้องให้กระทรวงแรงงานเพิ่มเติมการแก้ไขดังกล่าวลงใน LRA เพื่อช่วยให้เกิดการร่วมเจรจาต่อรองและเสรีภาพในการสมาคมแก่แรงงานอพยพ มาตรการเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นในการให้อำนาจกับแรงงานอพยพ และจะช่วยเพิ่มโอกาสให้แรงงานสามารถร้องทุกข์หรือรายงานเหตุการณ์เกี่ยวกับการทารุณกรรมแรงงานได้

ข้อเสนอแนะ: ริง.ต้องเชิญให้องค์การประชาสังคมท้องถิ่นและกลุ่ม/ตัวแทนแรงงานอพยพเข้าร่วมในการประชุมปรึกษาหารือในอนาคต

หากการปฏิรูปนี้เกิดขึ้น จะสามารถแก้ไขปัญหาการโดนล่อระดับประเทศไทยจากเที่ยวร์ 2 เป็นเที่ยวร์ 2.5 Watchlist ในรายงานการค้ามนุษย์ปี 2564 ของสหรัฐฯ (US State Department's Trafficking in Persons Report : TIP)²¹ การเจรจาการค้าระหว่างประเทศและระบบภาษี อาทิ การเจรจาต่อรองเรื่องความตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยและสหภาพยุโรป และโครงการให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร (GSP) แก่ประเทศกำลังพัฒนา และประเทศพัฒนาน้อยที่สุดของสหรัฐฯ²² เป็นโอกาสสำหรับรัฐบาลไทยที่จะแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นที่จะต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชน แรงงานบังคับใช้ และการค้ามนุษย์

3. ชาวประมงสูญหายกลางทะเล:

จำนวนชาวประมงที่สูญหายกลางทะเลที่สูงขึ้นอย่างน่าตกใจแสดงให้เห็นว่า ต้องมีการปรับปรุงแก้ไขขั้นตอนการสืบสวน

ในปี 2563 มีรายงานชาวประมงเสียชีวิตจากการตกเรือประมงจำนวน 68 ราย นับเป็น 51% ของจำนวนอุบัติเหตุของชาวประมงทั้งหมด 204 ครั้งในปีนั้น²³ ตัวเลขชาวประมง ‘สูญหาย’ จำนวน 68 รายสามารถเทียบได้กับจำนวนการรายงานชาวประมงสูญหายกลางทะเล 29 ครั้งในปี 2562 ในช่วงเวลาที่จัดทำรายงานฉบับนี้ มีการรายงานชาวประมงสูญหายกลางทะเลเกิดขึ้นแล้วถึง 42 ครั้ง ในปี 2564²⁴

ในช่วงเวลาที่จัดทำรายงานฉบับนี้ขึ้น ระยะเวลาได้ล่วงเลยมา 1 ปีแล้วตั้งแต่ที่ EJF และองค์กรท้องถิ่นได้แจ้งปัญหาดังกล่าวกับกรมประมงและศรชล. มาตรฐานขั้นตอนการปฏิบัติงาน (SOP) ในการสืบสวนคดีคนตกเรือยังไม่เกิดขึ้น EJF ยังได้รับรายงานจากองค์กรท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องว่าคดีในลักษณะนี้ไม่ได้รับการสืบสวนจากเจ้าหน้าที่อย่างถูกต้อง หากยังไม่มีแผนมาตรฐานการสืบสวนต่อไป ก็จะเป็นการยากที่จะระบุว่าเหตุการณ์นั้นๆ เป็นอุบัติเหตุหรือเกิดจากการมุ่งทำร้าย ในบางกรณี ชาวประมงอาจไม่ได้รับค่าชดเชยที่ถูกต้องหรือเพียงพอจากกองทุนเงินทดแทน

EJF รับทราบว่าการประมงได้แจกคู่มือเกี่ยวกับอุบัติเหตุทางทะเลและ ‘คนตกเรือ’ ฉบับใหม่ให้กับเจ้าของเรือและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเดือนมกราคม 2563²⁵ EJF ขอชื่นชมกรมประมงในเรื่องนี้ อย่างไรก็ตาม ยังคงมีช่องโหว่สำคัญอยู่อย่างมาตรฐานขั้นตอนการสืบสวน ซึ่งยังไม่ได้สื่อสารไปถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- ระหว่างการลงพื้นที่สืบสวนในปี 2563 และ 2564 EJF สังเกตเห็นเจ้าหน้าที่ศูนย์ PIPO ให้ความสำคัญกับการบันทึกเหตุการณ์ดังกล่าวมากขึ้น คู่มือของกรมประมงยังขาดขั้นตอนสำคัญบางประการที่จะช่วยให้การสืบสวนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- หากไม่มีมาตรฐานขั้นตอนการสืบสวนกรณีชาวประมงสูญหายกลางทะเลที่แน่ชัด จะทำให้เป็นการยากที่จะระบุสาเหตุที่แท้จริงของเหตุการณ์ดังกล่าว รวมไปถึงการระบุตัวผู้กระทำผิด ผู้ประกอบการเรือประมงบางรายอาจแสวงหาผลประโยชน์จากความหละหลวมในการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกสอบสวนหรือถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย

ข้อเสนอแนะ:

ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลและกรมประมงควรเริ่มใช้มาตรฐานขั้นตอนการปฏิบัติงานสืบสวนโดยเร็วที่สุด มาตรฐานขั้นตอนการปฏิบัติงานดังกล่าวต้องสอดคล้องกับคู่มือฉบับล่าสุดของกรมประมง และเพิ่มเติมรายละเอียดขั้นตอนสำหรับสมาชิกทีมสหสาขาวิชาชีพของศูนย์ PIPO ด้วย EJF ยังได้ร่างขั้นตอนอย่างคร่าวๆ ไว้ให้พิจารณาด้วย การสืบสวนทุกครั้งต้องกระทำการตามคู่มือแนวทางปฏิบัติในการสอบสวนเพื่อความปลอดภัยในอุบัติเหตุหรือเหตุทางน้ำขององค์การระหว่างประเทศทางทะเล (IMO’s Casualty Investigation Code)²⁶ ควรมีการปรึกษาหารือกับกองทัพเรือไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เพื่อขอความคิดเห็นว่า ควรเพิ่มเติมรายละเอียดระดับปฏิบัติงานในข้อใดลงไปแนวทางปฏิบัติดังกล่าวด้วย จากนั้น จึงค่อยทำการสรุปและแบ่งปันกับศูนย์ PIPO และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด

ขั้นตอนการปฏิบัติ	เรือประมงขนาดต่ำกว่า 10 ตัน กรอส	เรือประมงขนาด 10-30 ตัน กรอส	เรือประมงขนาดเกิน 30 ตันกรอส
	ในกรณีที่มีคนตกจากเรือหรือเรืออับปาง ควรปฏิบัติดังนี้...		
1	เรือควรวิทยุขอความช่วยเหลือ SOS ไปยังศรชล.และเรือใกล้เคียง พร้อมทั้งส่งตำแหน่งล่าสุดให้	เรือควรเปิดระบบ AIS-SART และ/หรือวิทยุขอความช่วยเหลือ SOS	เรือควรเปิดระบบ SOS บนระบบติดตามเรือ VMS และ/หรือเปิดระบบ EPIRB/AIS-SART
2	เรือประมงเริ่มค้นหาชาวประมงที่หายไปด้วยวิธีค้นหาเป่าในพื้นที่ที่กำหนด (sector search) หากเวลาผ่านไปเกิน 40 นาทีให้ค้นหาด้วยวิธีค้นหาเป่าที่ละพื้นที่ (box search)		
3	ศรชล.ส่งหน่วยค้นหาและช่วยเหลือและช่วยประสานงานกับเรือในพื้นที่ใกล้เคียง		
4	ศรชล.ควรทำงานร่วมกับศูนย์ติดตามและควบคุมเรือประมงเพื่อขอใช้ระบบ VMS ในการระบุเรือที่สามารถเข้าช่วยเหลือได้เร็วที่สุด		
5	การค้นหาควรจบลงภายใน 48 ชั่วโมงและเรือประมงต้องเดินทางกลับเข้าท่า		
6	ศรชล.ศูนย์ PIPO ในท้องที่ ตำรวจ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องควรร่วมมือในการตรวจสอบความปลอดภัยทางทะเล		
7	ลูกเรือและลูกเรืออาวุโส (ได้แก่ กัปตัน นายท้ายเรือ วิศวกร) ต้องถูกแยกจากกันเมื่อทำการสัมภาษณ์ในขณะที่มาถึงท่าเรือ		
8	ตัวแทนจากศร. ล่ามที่มีใบอนุญาต และตำรวจท้องถิ่นควรทำการสัมภาษณ์แรงงานที่ละคน หากเกิดอุบัติเหตุลูกเรือตกจากเรือ		
9	เจ้าหน้าที่ศูนย์ PIPO ควรทำงานร่วมกับพนักงานศรชล.เพื่อประเมินสภาพของเรือในช่วงเวลาเกิดเหตุ สถานการณ์ดำเนินงาน เวลา และสภาพอากาศ		
10	ควรมีการชันสูตรศพและตรวจพิษวิทยา เพื่อหาสาเหตุการเสียชีวิต		

ตารางที่ 2: EJF ได้ร่างขั้นตอนอย่างคร่าวๆ ให้พิจารณา

ข้อเสนอแนะ: ศรชล.และกรมประมงควรเชิญ NGO และองค์กรเข้ามาให้ความคิดเห็นในการร่างมาตรฐานขั้นตอนการปฏิบัติงานสืบสวนตามแนวทางการมีส่วนร่วมด้วย

- EJF สังเกตเห็นความไม่สม่ำเสมอด้านการร่วมมือระหว่างหน่วยงานเมื่อเกิดเหตุชาวประมงสูญหายกลางทะเล ช่องโหว่ดังกล่าวส่งผลให้การเก็บข้อมูลและการสืบสวนคดีเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ: ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการระหว่างหน่วยงานหรือหน่วยงานสืบสวนระหว่างตัวแทนจากศรชล. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และองค์การประชาสังคมที่ทำงานกับจังหวัดชายทะเล ทางกรมการศึกษาระดับสูงควรจัดตั้งหน่วยงานสืบสวนของสำนักงานความปลอดภัยทางทะเลยุโรป (European Maritime Safety Agency) ไว้เป็นข้อมูล²⁷

- ในปี 2564 EJF สังเกตเห็นว่า ศูนย์ PIPO ได้ริเริ่มการฝึกอบรมความปลอดภัยอย่างคร่าวๆ ให้กับชาวประมงระหว่างการตรวจเรือออก EJF ขอชื่นชมความพยายามในครั้งนี้และขอให้ทำการฝึกอบรมต่อไปอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ: ชาวประมงทุกรายต้องได้รับการฝึกอบรมด้านความปลอดภัย ก่อนได้รับอนุญาตให้ทำงานบนเรือประมงทุกชนิด ชาวประมงต้องทราบวิธีการใช้อุปกรณ์ความปลอดภัย อาทิ ชุดปฐมพยาบาล เสื้อชูชีพ ห่วงยางชูชีพ และถังดับเพลิง โดยควรมีการตรวจสอบความรู้ด้านความปลอดภัยเป็นระยะระหว่างการตรวจเรือ

ข้อเสนอแนะ: EJF ให้ความสำคัญกับการที่ชาวประมงทุกรายต้องใส่เสื้อชูชีพขณะทำประมง ชาวประมงควรรู้ว่าเสื้อชูชีพของเรือถูกเก็บไว้ที่ใดตลอดเวลา และได้รับการฝึกอบรมให้ทราบว่าต้องใช้เสื้อชูชีพเมื่อไหร่และอย่างไร อีกทั้งยังสามารถเข้าถึงเสื้อชูชีพได้ตลอดเวลาในกรณีฉุกเฉิน ถึงแม้จะไม่ได้ทำประมงอยู่ในขณะนั้นก็ตาม

ข้อกำหนดด้านการสื่อสารในปัจจุบันระบุว่าเรือประมงเชิงพาณิชย์ทุกลำและทุกขนาด ต้องมีการติดตั้งเครื่องวิทยุโทรคมนาคมความถี่ประชาชน (Citizens Band radio) และ GPS เรือประมงขนาด 30 ตันกรอสขึ้นไปต้องติดตั้งระบบติดตามเรือประมง VMS

ควรมีการตรวจสอบเสื้อชูชีพอย่างสม่ำเสมอว่าเหมาะสมกับการใช้งาน

ข้อเสนอแนะ:

เรือประมงไทยทุกลำควรติดตั้งอุปกรณ์สื่อสารประเภทใดประเภทหนึ่ง เพื่อช่วยให้ปฏิบัติการค้นหาและช่วยชีวิตได้รวดเร็วที่สุด เรือประมงขนาดต่ำกว่า 10 ตันกรอสควรติดตั้งวิทยุความถี่สูง (VHF radio) เป็นอย่างน้อย²⁸ เพื่อติดต่อศูนย์ PIPO ในท้องที่ หรือเรือประมงที่อยู่ใกล้ เรือประมงขนาด 10-30 ตันกรอส ควรติดตั้งเครื่องวิทยุโทรคมนาคมความถี่ประชาชน (CB radio) และเครื่องทวนสัญญาณเพื่อการค้นหาและช่วยเหลือ (AIS-SART) เป็นอย่างต่ำ เรือประมงขนาด 30 ตันกรอสขึ้นไปควรติดตั้ง เครื่องวิทยุโทรคมนาคมความถี่ประชาชนและทุ่นส่งสัญญาณขอความช่วยเหลือผ่านดาวเทียม (EPIRB), AIS-SART หรือระบบติดตามเรือประมง VMS รุ่นที่ 2 ซึ่งสามารถส่งสัญญาณ SOS หากศูนย์ติดตามและควบคุมเรือประมงได้ (ดูข้อมูลเพิ่มเติมใน ภาคผนวก)

- คู่มืออุบัติเหตุกลางทะเลและ ‘คนตกเรือ’ ฉบับใหม่ของกรมประมงที่มอบให้เจ้าของเรือระบุว่าต้องมีการสัมภาษณ์หลังเรือประมงกลับเข้าฝั่ง อย่างไรก็ตาม คู่มือดังกล่าวให้ความสำคัญกับการเก็บข้อมูลเหตุการณ์และความพยายามในการช่วยเหลือเป็นหลัก โดยไม่พยายามค้นหาปัญหาหรือสาเหตุของเหตุการณ์นั้นๆ
- EIJ ตระหนักว่าเจ้าหน้าที่กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน (กสร.) เข้าร่วมการสัมภาษณ์ในลักษณะดังกล่าวด้วย อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีขั้นตอนมาตรฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่กลุ่มนี้ อีกทั้ง ไม่มีคู่มือแบบสอบถามซึ่งอาจช่วยให้การระบุปัญหาหรือสาเหตุปัญหาที่พบได้ ถึงแม้ว่า EIJ จะสังเกตเห็นการพัฒนาด้านเอกสารในศูนย์ฯ บางแห่ง แต่เครือข่ายยังประสบปัญหาคุณภาพการเก็บข้อมูลที่ยังคงค่อนข้างแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ:

กสร. ควรริเริ่มแบบฟอร์มการรายงานเหตุการณ์ที่เป็นมาตรฐาน รวมไปถึงคู่มือการสัมภาษณ์ในกรณีที่เกิดอุบัติเหตุหรือเหตุการณ์ชาวประมงสูญหาย โดยให้ความสำคัญกับคำถามที่จะช่วยในการระบุปัญหาบนเรือประมง เช่น สภาพความเป็นอยู่และการทำงาน หรือการทารุณกรรมแรงงาน

ข้อเสนอแนะ:

การสัมภาษณ์กับปัดันและลูกเรือทั้งหมดควรกระทำในลักษณะที่มีความเป็นส่วนตัวตามวิธีการตรวจสอบแบบให้เหยื่อเป็นศูนย์กลาง (Victim-centred approach) และต้องให้เจ้าหน้าที่กสร. และล่ามที่มีใบอนุญาตเข้ามามีส่วนร่วม หากเกิดเหตุการณ์ต้องสงสัย ควรเรียกทีมสหสาขาวิชาชีพและเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ข้อเสนอแนะ:

การรายงานสถานการณ์ควรมีความครบถ้วนสมบูรณ์ ทั้งในด้านรายละเอียดเหตุการณ์ การวิเคราะห์ ขั้นตอนการดำเนินงานต่อ และคำแนะนำในการลดเหตุการณ์นั้นในอนาคต โดยควรสรุปความมาจากบทสัมภาษณ์ของกับปัดันและลูกเรือ สำหรับตัวอย่างรายงานในลักษณะดังกล่าว กรุณาดูข้อมูลบนเว็บไซต์ของ UK Marine Accident Investigation Branch²⁹

ข้อเสนอแนะ:

รายงานที่มีการกรอกข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ ทั้งในด้านรายละเอียดและความแม่นยำควรนำไปแบ่งปันกับศูนย์ PIPO อื่นๆ เพื่อให้เห็นภาพถึงขั้นตอนการทำงานที่ดี

- ในปี 2563 EJF ได้รับรายงานว่ามีชาวประมง 3 ราย หายตัวไปจากเรือประมงลำเดียวกันภายในระยะเวลาเพียง 3 เดือน โดยไม่มีการดำเนินการใดๆ กับเรือลำดังกล่าว หรือกัปตันและเจ้าของเรือประมง นอกจากนี้ ยังไม่มีการตรวจสอบหรือปรับระดับความเสี่ยงของเรือประมงในบริษัทเดียวกันให้สูงขึ้น
- EJF รับทราบว่าการประมงได้เริ่มปฏิบัติตามขั้นตอนการตรวจสอบเรือประมงที่เกี่ยวข้องกับการหายตัวไปของชาวประมงแล้ว โดยมีเรือที่ได้รับการตรวจเรือเข้า-ออกอย่างน้อยสามครั้ง เพื่อให้มั่นใจว่าเรือลำดังกล่าวปฏิบัติตามข้อกำหนด อย่างไรก็ตาม ไม่มีการนำขั้นตอนดังกล่าวไปใช้กับเรือประมงลำอื่นจากเจ้าของหรือบริษัทเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ: เมื่อเรือลำใดลำหนึ่ง หรือกลุ่มเรือที่มีเจ้าของเป็นครอบครัวเดียวกันหรือบริษัทเดียวกัน เกิดเหตุการณ์ชาวประมงสูญหายกลางทะเลภายในระยะเวลาห้าปี เรือทุกลำควรถูกจัดระดับบนระบบประมวลผลความเสี่ยงกลางให้เป็นเรือความเสี่ยงสูง สำนักงานตำรวจแห่งชาติและกส.ควรทำการสืบสวนอย่างละเอียด อาทิ การตรวจเชิงนิติวิทยาศาสตร์บนเรือประมง รวมทั้งสัมภาษณ์ลูกเรือทุกรายเป็นการส่วนตัว นอกจากนี้ โบนัสของเรือควรถูกปรับเป็นระยะเวลาอย่างน้อยสามเดือน เพื่อให้ทำการสืบสวนได้

ข้อเสนอแนะ: เรือประมงซึ่งอยู่ในบริษัทเดียวกันหรือมีเจ้าของคนเดียวกันควรถูกปรับระดับความเสี่ยงระหว่างทำการสืบสวน

- EJF เข้าใจว่า ในปัจจุบันกรมประมงยังใช้ตารางเก็บข้อมูลออนไลน์ (online spreadsheet) ในการเทียบเหตุการณ์ชาวประมงสูญหายกับศูนย์ PIPO โดยทำการส่งข้อมูลอัปเดตเป็นรายเดือน อย่างไรก็ตาม ข้อมูลการสืบสวนและเอกสารที่เกี่ยวข้องสามารถดูได้ที่ศูนย์ PIPO นั้นๆ หรือในฐานข้อมูลการออนไลน์ (e-PIPO archive) ของเหตุการณ์หลังการตรวจสอบเรือเข้านั้นๆ เป็นการยากที่เจ้าหน้าที่จากศูนย์อื่นและหน่วยงานอื่นๆ จะเข้าถึงรายงานชาวประมงสูญหายและหลักฐานนอกเขตอำนาจที่เกี่ยวข้องทั้งหมด

ข้อเสนอแนะ: ประเทศไทยควรพิจารณาทำการบันทึกเหตุการณ์ชาวประมงสูญหายบนฐานข้อมูลออนไลน์ส่วนกลางในลักษณะเดียวกันกับโครงสร้าง SOLAS (SOLAS framework) สำหรับการรายงานอุบัติเหตุและผู้บาดเจ็บบนเรือขนส่งเชิงพาณิชย์ขององค์การระหว่างประเทศทางทะเล ซึ่งคล้ายคลึงกับเทคนิคในระบบการรายงานอุบัติเหตุและการเสียชีวิตจากการประมงในแถบแคริบเบียนขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO)^{30/31} หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทีมสหสาขาวิชาชีพของศูนย์ PIPO ควรเข้าถึงฐานข้อมูลนี้ได้ทั้งหมด เพื่อพัฒนาความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในการสืบสวน ป้องกันอุบัติเหตุ และติดตามเฝ้าระวัง

ข้อเสนอแนะ: ระบบ ePIPO และฐานข้อมูล FishingInfo 2 ต้องสามารถระบุเรือประมงที่ประสบเหตุชาวประมงสูญหายได้ เพื่อเป็นการแจ้งเตือนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดถึงประวัติของเรือดังกล่าว นอกจากนี้ ยังควรบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์และบทสรุปการสืบสวนด้วย

- ในกรณีที่เกิดเหตุเกี่ยวกับการทำงาน EJF ได้รับรายงานว่ายังไม่มีการติดต่อหรือมอบเงินทดแทนจากกองทุนเงินทดแทนให้กับทายาทของชาวประมง

ข้อเสนอแนะ: ในกรณีที่เกิดเหตุเกี่ยวกับการทำงาน เจ้าหน้าที่กส.ต้องทำให้มั่นใจว่ามีการแจ้งทายาทของชาวประมงแล้ว และควรติดตามงานกับผู้ประกอบการเรือประมง เพื่อตรวจสอบว่ามีกรจ่ายเงินทดแทนภายในเวลาที่กำหนดแล้วหรือไม่

ข้อเสนอแนะ: กระทรวงแรงงานควรระบุข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่ต้องติดต่อในกรณีฉุกเฉินในสัญญาว่าจ้างของชาวประมงทุกราย ซึ่งจะช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถติดต่อทายาทได้ หากเกิดอุบัติเหตุหรือเสียชีวิต

- ในเดือนมีนาคม 2564 EJF ได้รับรายงานจากองค์กรท้องถิ่นว่าญาติของชาวประมงรายหนึ่งไม่สามารถยื่นเรื่องขอเงินทดแทนจากกองทุนเงินทดแทนได้ เนื่องจากนายจ้างปฏิเสธไม่ให้ชาวประมงรายดังกล่าวสมัครกองทุน

ข้อเสนอแนะ: เจ้าหน้าที่ศูนย์ PIPO ควรตรวจสอบว่าชาวประมงได้สมัครเข้ากองทุนเงินทดแทน เพื่อให้มั่นใจว่าชาวประมงจะได้รับเงินทดแทนในกรณีที่เกิดอุบัติเหตุ

- EJF สังเกตว่าเจ้าหน้าที่กส.เผชิญความลำบากในการช่วยเหลือทายาทชาวประมงในการติดตามเงินสดของผู้ตรวจสอบ เนื่องจากการเรียกร้องของเงินทดแทนในกรณีที่เกิดอุบัติเหตุเกี่ยวกับการทำงานอยู่ในขอบเขตอำนาจของสำนักงานประกันสังคม

ลูกเรือใส่เสื้อชูชีพขณะที่เรือประมงกำลังเข้าเทียบท่าเพื่อถูกตรวจสอบเรือ

ข้อเสนอแนะ:

กสร.และสำนักงานประกันสังคมควรจัดตั้งระบบความร่วมมืออย่างเป็นทางการ ให้เจ้าหน้าที่กสร.ที่ศูนย์ PIPO สามารถประสานงานกับสำนักงานประกันสังคมประจำจังหวัดได้โดยตรง เพื่อช่วยเหลือให้ทายาทของชาวประมงได้รับเงินทดแทน

4. การปฏิบัติตามกลไกการติดตาม เฝ้าระวัง และควบคุมต่อไปท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส

เจ้าหน้าที่สร.อธิบายถึงมาตรการป้องกันโควิด-19 ให้กับชาวประมงอพยพ ระหว่างการตรวจเรือเข้าในจังหวัดสมุทรสงคราม

เหตุการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส (โควิด-19) ได้สร้างผลกระทบรุนแรงต่ออุตสาหกรรมการประมง และความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่เฝ้าระวังและบังคับใช้กฎหมาย เพื่อต่อสู้กับการทำประมงแบบ IUU และการกระทำทารุณกรรมแรงงานที่เกี่ยวข้องของทางการไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้³²

ความต้องการอาหารทะเลลดลงในร้านอาหารทำให้เรือประมงหลายลำไม่สามารถขายสัตว์น้ำได้ จึงจำต้องทอดสมออยู่กับที่แทนการออกเรือทำประมง แรงงานอพยพหลายรายซึ่งเคยได้รับการว่าจ้างบนเรือประมงเหล่านี้และถือโอกาสเดินทางออกจากประเทศไทยเพื่อกลับบ้านเกิดในปี 2563 และ 2564³³ การอพยพย้ายถิ่นทำให้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในอุตสาหกรรมการประมงทวีความรุนแรงขึ้น โดยมีการประเมินความต้องการแรงงานไว้ที่จำนวน 40,000-50,000 รายในปี 2563^{34/35}

ความต้องการแรงงานอพยพในอุตสาหกรรมการประมงที่เพิ่มขึ้นทำให้เกิดความเสี่ยงสูงขึ้นในการลักลอบนำเข้าแรงงานผิดกฎหมายหรือผ่านช่องทางอพยพที่อันตรายตามชายแดน โดยมีการรายงานเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นจำนวนมากในปี 2563^{36/37} เมื่อเดินทางมาถึงประเทศไทย แรงงานเหล่านี้มักตกอยู่ในความเสี่ยงการละเมิดสิทธิมนุษยชน เนื่องจากทางการไม่รับทราบถึงการเข้ามาของแรงงาน ทำให้มีหนีจากค่าลักลอบนำเข้า อีกทั้งยังเกรงกลัวที่จะแจ้งทางการหากเกิดการกระทำทารุณกรรม เพราะกลัวจะมีการล้างแค้นหรือลงโทษ

การระงับกิจกรรมการประมงเป็นผลให้เจ้าของเรือบางลำกระทำผิดสัญญาในการจ่ายค่าจ้างรายเดือน หรือยกเลิกสัญญาว่าจ้างโดยไม่จ่ายเงินชดเชย ซึ่งทำให้แรงงานสูญเสียสถานะที่จะอยู่ในประเทศไทยต่ออย่างถูกกฎหมาย รวมไปถึงการรับผลประโยชน์ด้านการรักษาและประกันสังคม³⁸ ในกรณีเลวร้ายที่สุด แรงงานอาจถูกเจ้าของเรือกักขังหน่วงเหนี่ยวด้วยการยึดเอกสารเดินทางหรือค่าจ้าง ซึ่งเป็นสัญญาณบ่งชี้การใช้แรงงานบังคับและการค้ามนุษย์

- เรือประมงบางลำยังทำประมงอยู่ในช่วงโควิดแต่ใช้ลูกเรือน้อยลง³⁹ โดยปกติแล้ว ชั่วโมงและสภาพการทำงานบนเรือประมงไทยค่อนข้างยาวนานและลำบากแม้จะมีลูกเรือเต็มลำก็ตาม แต่ในปัจจุบันเรือประมงใช้ลูกเรือน้อยลง ซึ่งอาจทำให้ลูกเรือเสี่ยงต่อการเป็นเหยื่อแรงงานบังคับใช้และทำงานเกินชั่วโมง

ข้อเสนอแนะ: เจ้าหน้าที่ตรวจสอบแรงงานต้องตรวจสอบชั่วโมงการทำงานบนเรือประมงที่ยังทำประมงอยู่ด้วยลูกเรือจำนวนน้อยลงอย่างใกล้ชิด การขาดแรงงานอาจทำให้นายจ้างใช้ชาวประมงเกินชั่วโมงการทำงานเพื่อชดเชยแรงงานที่ขาดไป ฉะนั้นควรมีการตรวจสอบบันทึกเวลาพักผ่อนอย่างใกล้ชิด และเปรียบเทียบชั่วโมงพักผ่อนดังกล่าวกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แรงงาน

- สถานการณ์ที่ย่ำแย่เนื่องจากการตรวจสอบแรงงาน ซึ่งเป็นหนึ่งในขั้นตอนการแจ้งเรือเข้า-ออก ทำได้ยากขึ้น การบังคับเว้นระยะห่างทำให้การตรวจสอบและการสัมภาษณ์ลูกเรือถูกระงับระหว่างการลี้ภัยในประเทศไทยช่วงต้นปี 2563 ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา การตรวจสอบเป็นไปในลักษณะของการสุ่มหรือระมัดระวังเป็นพิเศษ

- การที่เจ้าหน้าที่ไม่สามารถตรวจสอบลูกเรือได้อย่างใกล้ชิดเป็นประจำส่งผลกระทบต่อความสามารถของศูนย์ PIPO และเจ้าหน้าที่แรงงานในการระบุ การเอาเปรียบหรือทรมานแรงงาน นอกจากนี้ ยังทำให้ลูกเรือที่ตกเป็นเหยื่อสามารถแจ้งหรือแสดงความกังวลของตนได้น้อยลง

ข้อเสนอแนะ: ควรมีการแบ่งปันข้อมูลวิธีการตรวจแรงงานระหว่างการแจ้งเรือเข้า-ออกต้นแบบที่ดีให้เครือข่ายผู้ตรวจสอบแรงงานทั้งหมด ไม่ว่าจะผ่านช่องทางออนไลน์ ออฟไลน์ หรือทั้งสองช่องทาง เพื่อให้ศูนย์ฯ อื่นที่ตรวจพบปัญหาในลักษณะใกล้เคียงกันสามารถ นำมาปรับใช้ได้

- ในปี 2564 กระทรวงสาธารณสุข (สธ.) ได้ประกาศให้ทุกคนที่ติดเชื้อโควิด-19 ในประเทศไทยสามารถเข้ารับการตรวจและรักษาได้โดยไม่เสีย ค่าใช้จ่าย⁴⁰ อย่างไรก็ตาม EJF ยังคงได้รับรายงานจากองค์กรท้องถิ่นว่าแรงงานอพยพไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลและบริการการรักษาได้ เนื่องจากหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องไม่ได้ทำการสื่อสารกับแรงงาน รวมไปถึงปัญหาด้านภาษาด้วย

ข้อเสนอแนะ: เจ้าหน้าที่กสร.และศูนย์ PIPO ควรให้ความรู้กับชาวประมงเกี่ยวกับสิทธิการรักษาและการรับวัคซีนโควิด-19 ที่รัฐบาลจัดหาไว้ให้ นอกจากนี้ ควรให้ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสด้วย

ข้อเสนอแนะ: กสร.ควรพิจารณาจัดตั้งสายด่วนโควิด-19 สำหรับแรงงานอพยพ เนื่องจากสายด่วนโควิด-19 ของรัฐบาลในปัจจุบันยังมีเพียง ภาษาไทยเท่านั้น

- ในช่วงที่เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 หน่วยงานรัฐท้องถิ่นได้จัดการให้มีเรือพักคอย (vessel isolation) เพื่อจำกัดพื้นที่การแพร่ ระบาดของไวรัสระหว่างลูกเรือและสาธารณชน วิธีการดังกล่าวเป็นวิธีที่ไม่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้ป่วย เนื่องจากเรือประมงไทยไม่มีพื้นที่ เหมาะสมสำหรับการรักษา ระหว่างการกักตัว 14 วันบนเรือประมง แรงงานต้องใช้ชีวิตโดยไม่สามารถเข้าถึงความต้องการพื้นฐานได้ อาทิ มาตรการความสะอาด ยา หรือน้ำสะอาดที่เพียงพอ

สภาพความเป็นอยู่ที่ย่ำแย่ เช่น ห้องพักที่แออัดและขาดการระบายอากาศ ทำให้หายป่วยได้ช้า และอาจติดแพร่เชื้อต่อไปอีกได้ ยังมีรายงานว่ามีชุมชน ท้องถิ่นติดเชื้อจากชาวประมง ทำให้เกิดความกลัวและไม่พอใจชาวประมงอพยพในกลุ่มชุมชนชายทะเล^{41/42}

ข้อเสนอแนะ: เทศบาลและหน่วยงานท้องถิ่นควรร่วมกับเจ้าของเรือจัดหาพื้นที่กักตัวบนบก โดยเฉพาะในจังหวัดที่มีการติดเชื้อรายวันสูง

ข้อเสนอแนะ: เทศบาลและหน่วยงานท้องถิ่นควรพิจารณาใช้ท่าเรือเป็นพื้นที่ในการกักตัวเพื่อให้มีระยะห่างระหว่างลูกเรือและชุมชนท้องถิ่น นอกจากนี้ ควรมีการแบ่งปันวิธีการที่ใช้ในภูเก็ตซึ่งเป็นต้นแบบที่ดี แก่หน่วยงานท้องถิ่นและศูนย์ PIPO ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มั่นใจว่าแรงงานที่ติดเชื้อได้รับสิทธิในการรักษาเท่ากัน

ข้อเสนอแนะ: เทศบาลและหน่วยงานท้องถิ่นต้องทำให้มั่นใจว่าสภาพความเป็นอยู่ของแรงงานนั้นมีมาตรฐานเท่าเทียม ไม่ว่าจะมาตรการการกักตัว จะเป็นเช่นไร รวมไปถึงการจัดหาน้ำสะอาด เสบียงอาหารที่เพียงพอ มีการระบายอากาศและแสงส่องสว่าง ยา และชุดตรวจโควิด

5. การตรวจตราแรงงาน:

ถึงแม้ว่ากระบวนการตรวจสอบเรื่องประมงจะมีพัฒนาการที่สำคัญ แต่การตรวจตราแรงงานยังคงมีความต่างกันระหว่างศูนย์ PIPO แต่ละแห่ง ที่แยกไปว่านั่นคือ ตั้งแต่ที่ EJF ได้เข้าเยี่ยมเยียนเมื่อเริ่มมีการปฏิบัติงานช่วงแรกในกลางปี 2558 ยังไม่มีการรายงานหรือตรวจพบการกระทำทารุณกรรมรุนแรงหรือการค้ามนุษย์โดยศูนย์ PIPO ทั้ง 30 แห่งเลย ในปี 2563 มีเรือประมงได้รับการตรวจสอบทั้งหมด 55,818 ลำ โดยมีเรือที่ละเมิดกฎหมายแรงงานเป็นจำนวน 19 ลำ ทำให้อัตราการตรวจพบอยู่ที่ 0.03%⁴³

ในปี 2563 รัฐบาลไทยได้บันทึกเหตุการณ์การค้าแรงงานเพียง 14 รายการไว้ในรายงาน Trafficking In Person (จำนวนลดลงจาก 77 รายการที่รายงานไปในปี 2562) โดยมีเพียง 2 รายการเท่านั้นที่มาจากภาคการประมง⁴⁴ การขาดการตรวจพบเหตุการณ์และการดำเนินคดียังคงเกิดขึ้น แม้ข้อมูลในรายงานงานวิจัยขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organisation : ILO) ได้ระบุไว้ว่าจากจำนวนชาวประมงทั้งหมด 219 รายที่เข้าร่วมสัมภาษณ์ในปี 2562 แจ้งว่าเกือบ 14% ประสบกับการบังคับใช้แรงงานรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง⁴⁵

- EJF ได้รับรายงานว่าไม่มีการรายงานเรื่องการละเมิดสิทธิแรงงานสถานเบาที่ตรวจพบระหว่างการตรวจเรือเข้า-ออกแก่ตรล. ในกรุงเทพฯ หรือบันทึกไว้ในระบบกลาง ทำให้การเฝ้าระวังสถานการณ์แรงงานกลายเป็นเรื่องยาก

ข้อเสนอแนะ: ตรล.และกสร.ควรร่วมมือกันบันทึกข้อมูลเรื่องการบังคับใช้การละเมิดสิทธิแรงงานระหว่างการตรวจเรือเข้า-ออก บนฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์กลางที่ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงได้

- ในปัจจุบันการรับสัญญาในภาษาถิ่นของแรงงานเป็นเรื่องไม่บังคับ รายงานการวิจัยปี 2563 ของ ILO พบว่า มีเพียง 51% จากจำนวนชาวประมงทั้งหมด 112 รายแจ้งว่าพวกเขาได้รับสัญญาในภาษาถิ่น ซึ่งลดลงจาก 66% ในการสำรวจปี 2560⁴⁶ ผู้ประกอบการที่มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนจึงใช้ช่องโหว่ในการเอาเปรียบแรงงานอพยพ ซึ่งไม่สามารถพูดหรืออ่านภาษาไทยได้ ช่องโหว่นี้ทำให้แรงงานไม่ทราบรายละเอียดบนสัญญาและสิทธิแรงงาน อาทิ ค่าจ้าง เวลาพัก หรือวันลาป่วย ‘ประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง กำหนดแบบสัญญาจ้างลูกจ้างในงานประมงทะเล’ (ตุลาคม 2560) ระบุให้มีกรบังคับใช้ภาษาถิ่น แต่ประโยคดังกล่าวถูกถอดออกไปจากร่างในภายหลัง

ข้อเสนอแนะ: ควรใส่อนุประโยคนีกลับเข้าไปโดยด่วนที่สุด เพื่อป้องกันการเอาเปรียบแรงงาน แรงงานมีสิทธิที่จะทราบเงื่อนไขสัญญาการว่าจ้างจากนายจ้างของพวกเขา สัญญาสองภาษาเป็นวิธีการมาตรฐานและไม่ก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม แรงงานอพยพที่ไม่สามารถอ่านหรือเข้าใจภาษาไทยได้จะสามารถพิจารณาได้ว่าสัญญาว่าจ้างเหมาะสมหรือมีปัญหาใดหรือไม่ ซึ่งจะช่วยลดโอกาสที่แรงงานถูกเอาเปรียบและช่วยหลีกเลี่ยงปัญหาทางสัญญาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้

- เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2563 คณะกรรมการค่าจ้างได้เผยแพร่ ‘ประกาศ เรื่อง อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ (ฉบับที่ 10)’ ในราชกิจจานุเบกษา⁴⁷ ซึ่งให้รายละเอียดเกี่ยวกับการเพิ่มอัตราค่าจ้างขั้นต่ำทั่วประเทศ⁴⁸ EJF ได้เข้าสังเกตการณ์การตรวจสอบเรือจำนวนหนึ่ง และพบว่านายจ้างยังไม่ได้ปรับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำในสัญญาแรงงาน และยังไม่ได้เริ่มจ่ายค่าจ้างลูกเรือเพิ่ม

ข้อเสนอแนะ: เจ้าหน้าที่กรมการจัดหางาน (กกจ.) ควรตรวจสอบสัญญาว่าจ้าง เพื่อให้มั่นใจว่าค่าจ้างที่ระบุไว้ในสัญญาตรงตามอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับจังหวัดนั้นๆ กสร.ยังควรตรวจสอบการโอนจ่ายค่าจ้างว่าได้มีการจ่ายค่าจ้างเพิ่มเติมอย่างถี่ถ้วน

เจ้าหน้าที่ใช้ระบบ 'สแกนใบหน้า' เพื่อยืนยันตัวตนลูกเรือ

ข้อเสนอแนะ: การกระทำตามข้อปฏิบัติในการตรวจสอบแรงงานอย่างเคร่งครัดของศูนย์ PIPO ทุกแห่งเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ตัวแทนจาก กสร. ที่ได้รับการอบรม และเป็นส่วนหนึ่งของทีมสหสาขาวิชาชีพ ควรเป็นเจ้าหน้าที่กลุ่มเดียวกันที่เจ้าหน้าที่ดำเนินการขั้นตอนดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ: ถึงแม้ในปัจจุบันจะมีระบบ ePIPO แต่เจ้าหน้าที่ยังควรสุ่มตรวจสอบข้อมูลว่าเป็นข้อมูลล่าสุดที่ต้องครบถ้วน ตัวแทน กสร. ควรทำการเปรียบเทียบระหว่างผลจาก ePIPO กับเอกสารที่เป็นกระดาษเพื่อให้มั่นใจว่าระบบทำงานไม่ผิดพลาด

ทั้งนี้ถึงแม้ว่าลูกเรือที่ถูกตรวจสอบเอกสารประจำตัวตามขั้นตอนนั้นก็อาจจะสามารถตกเป็นเหยื่อของการละเมิดสิทธิหรือค่าแรงงานได้เช่นกัน การสัมภาษณ์เชิงลึกโดยการใช้ล่ามที่มีใบอนุญาตควรถูกนำมาปฏิบัติตลอดช่วงการตรวจเช็คลูกเรือเพื่อระบุการละเมิดสิทธิและการค้ามนุษย์ด้วย

- เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2564 แรงงานที่เข้าเมืองผิดกฎหมายแปดราย ได้ยื่นจดหมายต่อกระทรวงแรงงานเพื่อขอความชัดเจนเกี่ยวกับมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2564 มติดังกล่าวอนุญาตให้แรงงานที่เข้าเมืองผิดกฎหมายอยู่ในประเทศไทยต่อไปจนถึงวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2564 อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีการเผยแพร่มติดังกล่าวราชกิจจานุเบกษาทำให้บทบัญญัติดังกล่าวนี้ไม่มีผลทางกฎหมาย แรงงานอพยพทั้งแปดรายถูกจับกุมและควบคุมตัวโดยตำรวจสถานีดินแดงในกรุงเทพฯ

ในช่วงเวลาที่จัดทำรายงานฉบับนี้ขึ้น มีแรงงานรายหนึ่งถูกปล่อยตัวขณะที่อีกเจ็ดรายยังคงถูกควบคุมตัวอย่างไม่มีการกำหนดอยู่ที่ศูนย์กักกันคนเข้าเมืองสวนพลู เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2564 ทนายความสิทธิแรงงานที่ออกมาช่วยเหลือแรงงานในช่วงปลายเดือนตุลาคมถูกตำรวจเรียกรายงานตัวในข้อหาให้การช่วยเหลือการเข้าเมืองผิดกฎหมาย ภายใต้พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง

ข้อเสนอแนะ: การจับกุมดังกล่าวเป็นตัวอย่างที่น่าเป็นกังวลต่อแรงงานที่เข้าเมืองผิดกฎหมาย ผู้ร้องขอให้ทางการไทยเข้าช่วยเหลืออีกในอนาคต มาตรการที่เข้มงวดยังบ่อนทำลายความไว้วางใจที่แรงงานอพยพมีต่อเจ้าหน้าที่ศูนย์ PIPO และ กสร. ส่งผลให้แรงงานผู้เป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์หรือเป็นกลุ่มเปราะบางไม่กล้ารายงานสถานการณ์ของตน หากทราบว่าพวกเขาเสี่ยงถูกจับกุมและคุมขัง ทางการไทยต้องหยุดการกระทำดังกล่าวในอนาคตเพื่อระบุตัวเหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ: รัฐบาลไทยควรอนุญาตให้แรงงานที่เข้าเมืองผิดกฎหมายอยู่ในประเทศต่อระหว่างช่วงที่เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 หน่วยงานท้องถิ่นอาจปฏิบัติตามมาตรการดังกล่าวได้ผ่านการลงทะเบียน เพื่อให้สามารถติดตามแรงงานได้ โดยเฉพาะกลุ่มที่มีความเสี่ยงในการแพร่เชื้อโควิด

5.1 ระบบการชำระค่าจ้างแบบอิเล็กทรอนิกส์:

สมาชิกจากเรือประมงส่งคืนเอกสารยืนยันตัวตนที่ถูกเจ้าของเรือยึดไว้กับแรงงานก่อนการตรวจเรือเข้า

ลูกเรือทั้งหมดบนเรือประมงต้องได้รับค่าจ้างอย่างน้อยหนึ่งครั้งต่อเดือนผ่านทางระบบบัญชีธนาคาร แทนวิธีการจ่ายด้วยเงินสด EJF แนะนำให้รักษาระบบนี้ไว้ เนื่องจากเป็นการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดจากระบบเดิมที่เป็นเงินสด ซึ่งไม่เป็นทางการและตรวจสอบไม่ได้

ถึงกระนั้น EJF ได้เข้าสังเกตการณ์การตรวจสอบเรือประมงจำนวนมากตั้งแต่ที่มีการใช้ระบบใหม่ ซึ่งพบปัญหาสำคัญที่ควรได้รับการแก้ไข ดังนี้

- แรงงานและเจ้าของเรือได้ทำการร้องเรียนว่าไม่มีตู้เอทีเอ็มในพื้นที่ทำเรือของพวกเขา ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงเงินได้ กัปตันเรือหรือเจ้าของเรือจึงต้องทำการถอนเงินจากบัญชีของลูกเรือให้แทน
- เจ้าของเรือหรือกัปตันถูกบันทึกไว้ว่า ได้ทำการยึดสมุดบัญชีธนาคารและบัตรเอทีเอ็มของลูกเรือไว้ที่บ้านหรือสำนักงาน โดยให้แรงงานเซ็นต์เอกสาร ‘ยินยอม’ และให้แรงงานเขียนหมายเลขพินไว้ มาตรการในลักษณะนี้ทำให้ผู้ประกอบการเรือประมงสามารถควบคุมกองทุนของแรงงานได้ และทำให้ระบบล้มเหลว⁴⁹
- สมุดบัญชีที่ไม่ได้รับการอัปเดตเป็นประจำ และได้รับการอัปเดตหลายเดือนครั้ง การอัปเดตสมุดบัญชีเป็นประจำเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้ทางการสามารถประเมินได้ว่า มีปัญหาในการชำระค่าจ้างหรือไม่ แรงงานอาจไม่เคยเห็นบัตรเอทีเอ็มหรือสมุดบัญชีเลยหลังจากที่ได้เปิดบัญชีแล้ว ถึงแม้ว่าบัตรเอทีเอ็มจะนับว่าเป็น ‘สมบัติส่วนตัว’ ไม่ใช่ ‘เอกสารยืนยันตัวตน’ หรือ เอกสารสำคัญอื่นๆ แล้วก็ตาม นี่อาจเป็นตัวอย่างที่ว่าแรงงานไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนของตนเองได้

เจ้าของเรือแสดงสมุดบัญชีและบัตรเอทีเอ็มของลูกเรือขณะการตรวจตราแรงงาน

ข้อเสนอแนะ: รัฐบาลไทยศรล.และกสร.ควรเร่งทดสอบและเริ่มให้บริการเคาน์เตอร์เซอร์วิสของร้านสะดวกซื้อ ซึ่งอยู่ในสถานะพร้อมใช้งาน เพื่อเป็นอีกหนึ่งตัวเลือกนอกเหนือจากตู้เอทีเอ็ม⁵⁰

ข้อเสนอแนะ: EJF สนับสนุนให้กสร.แก้ไข ‘ประกาศกสร. เรื่อง กำหนดแบบสัญญาจ้างลูกจ้างในงานประมงทะเล’ เพื่อกำหนดให้แรงงานต้องเก็บสมุดบัญชีธนาคารและบัตรเอทีเอ็มติดตัวไว้บนเรือ ไม่ใช่ที่บ้านหรือออฟฟิศของเจ้าของเรือ กัปตัน หรือนายหน้า

ข้อเสนอแนะ: หากแรงงานยอมให้เจ้าของเรือหรือผู้ประกอบการถือสมุดบัญชีธนาคารและบัตรเอทีเอ็มของพวกเขา เจ้าหน้าที่กสร.ต้องซักถามว่าพวกเขาทราบหรือไม่ว่าเอกสารถูกเก็บไว้ที่ใด และสามารถเข้าถึงเอกสารเหล่านั้นได้ด้วยตนเองหรือไม่

ข้อเสนอแนะ: เจ้าหน้าที่ตรวจสอบของกสร.ต้องยืนยันว่ามีค่าธรรมเนียมค่าจ้างเข้าสู่สมุดบัญชีของแรงงานและ/หรือมีหลักฐานใบเสร็จการชำระเงินเป็นอย่างน้อย หลักฐานการชำระเงินควรถูกนำมาใช้ยืนยันระหว่างการสัมภาษณ์ลูกเรือ

ข้อเสนอแนะ: ในบางจังหวัด ชาวประมงอพยพอาจไม่สามารถเดินทางไปใช้เครื่องเอทีเอ็มได้ด้วยตนเองเนื่องจากข้อบังคับเกี่ยวกับการจำกัดการเดินทางของแต่ละจังหวัดในช่วงโควิด อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่กสร.ยังควรติดตามบันทึกการชำระค่าจ้างตามปกติ และให้ความสำคัญให้แรงงานสามารถเดินทางได้

- ระหว่างเดือนมกราคม 2562 ถึงมีนาคม 2564 EJF สังเกตเห็นใน 19 กรณีว่าแรงงานได้เขียนหมายเลขพินไว้บนบัตรเอทีเอ็มของตนเองหรือผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงหมายเลขพินได้ กรณีเหล่านี้พบในศูนย์ PIPO กว่าเก้าแห่ง

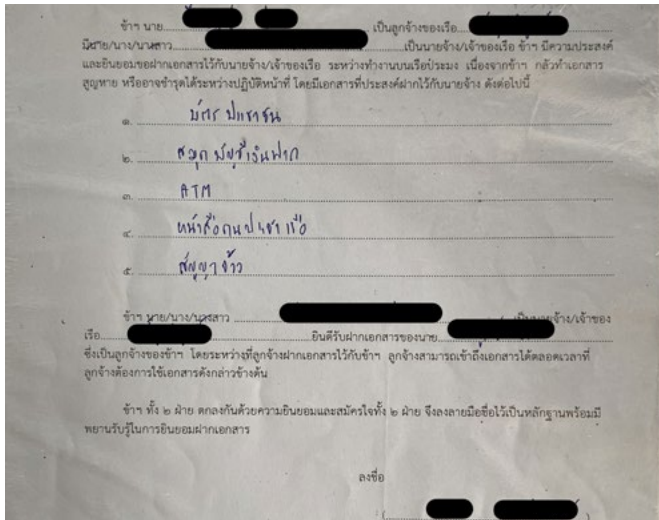
ข้อเสนอแนะ: เจ้าหน้าที่ PIPO ควรตรวจสอบให้มั่นใจว่าแรงงานสามารถเข้าถึงหมายเลขพินของตนได้แต่เพียงผู้เดียว หมายเลขพินไม่ควรถูกเจ้าของเรือหรือกัปตันบันทึกเก็บไว้

ข้อเสนอแนะ: เจ้าหน้าที่ศูนย์ PIPO ควรทำงานร่วมกับองค์กรท้องถิ่น เพื่อให้มั่นใจว่าชาวประมงตระหนักว่า บัตรเอทีเอ็มเป็นส่วนตัว ยังคงควรให้คำแนะนำกับแรงงานเกี่ยวกับการถือบัตรเอทีเอ็ม และแนะนำการเซ็นดีไปยินยอมเป็นเรื่องที่ไม่ควรกระทำ ไม่ว่าพวกเขาจะถูกขอให้เซ็นต่อบ่อยเพียงใดก็ตาม

วันที่ DATE	รายการ T/C	ถอน WITHDRAWAL	ฝาก DEPOSIT	ยอดคงเหลือ BALANCE	หมายเลข บัญชี M.T. NO.
04/01/18	CO	+++++	500.00	+++++	500.00 2063A
14/03/18	CD	+++++	4,000.00	+++++	4,500.00 9524B
07/04/18	CD	+++++	2,000.00	+++++	6,500.00 9525A
07/04/18	C2	-----	4,000.00	+++++	2,500.00 2000S
15/04/18	C2	-----	2,000.00	+++++	500.00 2000S
05/06/18	CO	+++++	12,000.00	+++++	12,500.00 9524A
05/06/18	C2	-----	12,000.00	+++++	500.00 6101S
25/06/18	IN	+++++	1.36	+++++	501.36 0000A
01/07/18	X1	+++++	12,000.00	+++++	12,501.36 7716E
02/07/18	C2	-----	10,000.00	+++++	2,501.36 2000S
02/07/18	C2	-----	2,000.00	+++++	501.36 2000S

ถ่ายนี้ (เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2563) แสดงให้เห็นสมุดบัญชีธนาคารที่อัปเดตล่าสุดเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2561 เพียงเจ็ดเดือนหลังจากเปิดสมุดบัญชี(ช่วย) กล่องพลาสติกเขียนว่า ‘เอกสารลูกน้อง’ ถูกเก็บไว้บนเรือประมง โดยแรงงานได้นำกล่องดังกล่าวลงมาจากเรือเพื่อการตรวจสอบเขา (เขา).

ใบยินยอมที่แรงงานเห็นดีมออำนาจให้นายจ้าง/เจ้าของเรือสามารถยึดบัตรประชาชน สมุดบัญชีธนาคาร สัญญาจ้างงาน และหนังสือคนประจำเรือสำหรับแรงงานข้ามชาติ (ชาย) บัตรเดบิตเอ็มของแรงงานที่มีการเขียนชื่อและหมายเลขพินไว้บนบัตร (ภาพถ่ายจากวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564) บัตรเหล่านี้ถูกส่งมอบให้แก่เจ้าของเรือและให้เจ้าหน้าที่กสร.ตรวจระหว่างการตรวจสอบเรือ (ขวา)

ข้อเสนอแนะ: ตัวอย่างที่ดีในการนำระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์มาใช้และปฏิบัติควรนำมาแบ่งปันและแสดงให้เห็นว่าระบบสามารถทำงานได้ดี หากมีการจัดอบรมและให้แนวทางที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะ: เจ้าของเรือที่ปฏิบัติตามกฎได้ดีควรได้รับแรงจูงใจให้ฝึกอบรมผู้ประกอบการเรือประมงเจ้าอื่น ๆ ที่ต้องการการอบรมเพิ่มเติม การแบ่งปันข้อมูลและเทคนิคระหว่างเจ้าของเรืออาจเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการสร้างความเข้าใจการใช้ระบบชำระค่าจ้าง

EJF ได้จัดทำรายการข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาระบบธนาคารอิเล็กทรอนิกส์ สามารถแจ้งขอเอกสารได้

5.2 วิธีการให้เหยื่อเป็นศูนย์กลาง:

การตรวจของศูนย์ PIPO ที่ประสมีกรจัดหาเก้าอี้ให้ลูกเรือนั่งเพื่อให้พวกเขารู้สึกสบายขึ้นระหว่างการตรวจ

- ศูนย์ PIPO ส่วนมากได้ปรับใช้วิธีการตรวจตราเรือโดยให้เหยื่อเป็นจุดศูนย์กลางเพื่อให้ลูกเรือรู้สึกปลอดภัยและผ่อนคลายระหว่างการตรวจมากเท่าที่จะเป็นไปได้ การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทำให้การตรวจสอบดังกล่าวเป็นไปได้ยาก โดยเฉพาะการใช้วิธีการให้เหยื่อเป็นศูนย์กลาง

ข้อเสนอแนะ:	กสร.ควรฝึกอบรมให้ผู้ตรวจสอบแรงงานสามารถเผยแพร่เทคนิคใหม่เกี่ยวกับการนำวิธีการให้เหยื่อเป็นศูนย์กลางมาใช้ขณะสัมภาษณ์แรงงานผ่านช่องทางออนไลน์ เทคนิคดังกล่าวอาจรวมไปถึงต้นแบบที่ดีของเครือข่ายศูนย์ PIPO ที่ได้สั่งสมมาตลอดปี.
ข้อเสนอแนะ:	ในจังหวัดที่ยังสามารถลงพื้นที่สัมภาษณ์แรงงานได้ กสร.ควรดำเนินการให้ผู้ตรวจสอบทุกรายมีชุด PPE เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถทำหน้าที่ได้โดยไม่เสี่ยงต่อการแพร่หรือติดเชื้อไวรัส
ข้อเสนอแนะ:	ทุกศูนย์ PIPO ต้องมีการปรับใช้วิธีการตรวจตราเรือโดยให้เหยื่อเป็นจุดศูนย์กลางเพื่อเป็นการรับรองว่าลูกเรือนั้นเกิดความรู้สึกปลอดภัยและผ่อนคลายในระหว่างกระบวนการตรวจสอบ ยกตัวอย่างเช่นที่ศูนย์ PIPO ที่ <u>ประแส</u> และ <u>สงขลา</u> ที่ทำการจัดหาที่นั่งให้กับลูกเรือ
ข้อเสนอแนะ:	เจ้าหน้าที่กสร.และล่ามควรแต่งกายในลักษณะเช่นบุคคลธรรมดาสามัญเพื่อไม่ให้แสดงถึงความเกี่ยวข้องกับฝ่ายบังคับใช้กฎหมายและเพื่อให้แรงงานสามารถเปิดเผยข้อมูลได้อย่างเป็นอิสระ

ทาง EJF ได้จัดทำรูปแบบการฝึกอบรมในชื่อว่า ‘การสัมภาษณ์แรงงานข้ามชาติ’ โดยเป็นการจัดทำขั้นตอนการสัมภาษณ์ลูกเรือต่างชาติ (ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ) เช่นเดียวกับกับการจัดฝึกอบรมวิธีการตรวจสอบแรงงานและวิธีการปฏิบัติจริงตามทักษะการชำนาญของแต่ละคน ซึ่งสามารถขอได้ทั้งสองประเภทที่กล่าวมา

เจ้าหน้าที่ศูนย์ PIPO สวมใส่เครื่องแต่งกายในลักษณะเช่นบุคคลทั่วไปซึ่งลดความรู้สึกและท่าทีถูกคุกคามในระหว่างการตรวจตราสัมภาษณ์

การกระทำอันใดก็ตามที่อาจก่อให้เกิดความรู้สึกประหลาดใจและคุกคามแก่แรงงานเช่นการปรากฏตัวของเจ้าหน้าที่ทหารหรือกลุ่มผู้สัมภาษณ์และผู้เข้าร่วมฟังจำนวนมากนั้นล้วนเป็นเหตุให้แรงงานลดความน่าเชื่อถือกับเจ้าหน้าที่จึงเป็นเหตุให้หลีกเลี่ยงที่จะแจ้งการกระทำทารุณหรือการค้ำขูดให้กับเจ้าหน้าที่

5.3 การสัมภาษณ์และล่าม:

- การสัมภาษณ์ลูกเรือที่ถูกจัดขึ้นระหว่างการตรวจตราของศูนย์ PIPO เป็นจุดมุ่งหมายอันสำคัญของการตรวจเรือประมง การสัมภาษณ์ถือเป็นช่วงเวลาเดียวที่สามารถให้แรงงานได้พูดคุยกับเจ้าหน้าที่ถึงโอกาสใดๆก็ตามที่อาจก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิหรือการทารุณกรรมแรงงาน ดังนั้นการจัดทำขั้นตอนการสัมภาษณ์จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องให้เป็นไปตามหลักสากลอย่างเคร่งครัด ซึ่งขั้นตอนการสัมภาษณ์ลูกเรือได้พัฒนาขึ้นอย่างเป็นลำดับ นับตั้งแต่มีการสำรวจในเดือนกุมภาพันธ์ 2559 แต่ในช่วงต้นปี 2563 ยังมีองค์ประกอบสำคัญอื่นๆที่ต้องได้รับการพิจารณาและความสนใจเช่นกัน
- ถึงแม้ว่า EJF จะไม่ได้เห็นการสัมภาษณ์ซักถามกลุ่มลูกเรือตั้งแต่ต้นปี 2560 แต่สามารถยืนยันได้ว่า ไม่แนะนำให้มีการปฏิบัติดังกล่าวระหว่างการตรวจเรือประมงของศูนย์ PIPO

ข้อเสนอแนะ: ทุกศูนย์ PIPO ต้องมีการปรับใช้วิธีการตรวจตราเรือโดยให้เหยื่อเป็นจุดศูนย์กลางเพื่อเป็นการรับรองว่าลูกเรือนั้นเกิดความรู้สึกปลอดภัยและผ่อนคลายในระหว่างกระบวนการตรวจสอบ ยกตัวอย่างเช่นที่ศูนย์ PIPO ที่ ประแสและสงขลา ที่ทำการจัดหาที่นั่งให้กับลูกเรือ

- จากการสังเกตการณ์การสัมภาษณ์ลูกเรือตั้งแต่ช่วงเดือนกรกฎาคม 2560 ได้ถูกจัดทำขึ้นโดยแยกออกจากการตรวจเรือแล้ว แต่ยังคงมีความแตกต่างด้านความละเอียดและคุณภาพระหว่างศูนย์ PIPO แต่ละแห่ง

ข้อเสนอแนะ: เจ้าหน้าที่จากสร.และล่ามควรพยายามแยกผู้ถูกสัมภาษณ์ออกมา อย่างน้อยเพื่อให้ห่างจากสายตาและการได้ยินของลูกเรือคนอื่นๆโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากนายเรือ หัวหน้าแรงงานและลูกเรือระดับสูง เพื่อลูกเรือมีโอกาสที่จะเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิแรงงานมากขึ้นหากผู้กระทำผิดนั้นไม่ได้อยู่โดยรอบ

การสัมภาษณ์ดังกล่าวไม่น่าจะให้ผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์เนื่องจาก: 1) เกิดขึ้นใกล้กับส่วนที่เหลือของการตรวจสอบ 2) การสัมภาษณ์ไม่ไกลจากสายตาหรือการได้ยินจากลูกเรือคนอื่นๆ และ 3) มีเพียงผู้ถูกสัมภาษณ์เพียงคนเดียวทำให้ง่ายต่อการระบุตัวผู้แจ้งเบาะแสได้ง่าย

ข้อเสนอแนะ: ศูนย์ PIPO หลายแห่งได้ริเริ่มใช้รถกระบะของศูนย์เป็นสถานที่สำหรับการสัมภาษณ์แล้ว ในขณะที่สูงขลาแปลงตู้เคบินเคลื่อนที่ให้เป็นห้องสัมภาษณ์ พื้นที่เหล่านี้มีความเป็นส่วนตัวและสะดวกสบายสำหรับการสัมภาษณ์ สำหรับศูนย์ PIPO ทั้งหมดมีศูนย์จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้ติดตั้งรถกระบะพร้อมม่านบังตาด้านในเพื่อเพิ่มความเป็นส่วนตัว ทาง EJF ขอเสนอแนะว่าให้การปฏิบัติดังกล่าวนี้เป็นขั้นตอนปฏิบัติที่ได้มาตรฐาน

สงขลาได้รับประโยชน์จากการมี “จุดยุทธศาสตร์” เรือประมงทุกลำต้องผ่านเพื่อรับการตรวจของ PIPO ทำให้พวกเขาสามารถเปลี่ยนตู้เคบินเคลื่อนที่มาเป็นห้องสัมภาษณ์ถาวรได้ (ซ้าย) การสัมภาษณ์ลูกเรือทั้งสามคนจัดขึ้นบนหลังรถกระบะของศูนย์ PIPO (ขวา)

- EJF และหน่วยงานอื่น อาทิ ILO สนับสนุนให้สัมภาษณ์ลูกเรือมากกว่าหนึ่งรายจากเรือประมงหนึ่งลำ ในอดีต EJF เคยเห็นศูนย์ PIPO หลายแห่งสัมภาษณ์ลูกเรือเพียงรายเดียวทำให้เป็นไปได้ยากมากที่ลูกเรือจะรู้สึกสบายใจที่จะเล่าถึงประสบการณ์ของตน

ข้อเสนอแนะ:

ในกรณีที่ผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลนั้นอาจก่อให้เกิดความวิตกกังวลในการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิแรงงานที่อาจเกิดขึ้น เนื่องจากอาจเป็นที่จับตามองจากนายเรือและอาจเผชิญหน้ากับการถูกลงโทษ ดังนั้นจึงควรใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกลุ่มตัวอย่างสามถึงสี่คน (โดยเฉลี่ย) เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์นั้นมีความกังวลน้อยลงว่าพวกเขาจะถูกแยกออกมาเป็นผู้ให้ข้อมูล

ข้อเสนอแนะ:

ก่อนที่การสัมภาษณ์จะถูกจัดขึ้น เจ้าหน้าที่จากกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานควรทำการอธิบายจุดประสงค์ของการสัมภาษณ์อย่างละเอียด โดยกล่าวถึงผลลัพธ์ของการเปิดเผยข้อมูลรวมทั้งผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นตามมา เพื่อเป็นการรับประกันว่าผู้ถูกสัมภาษณ์จะให้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงมากที่สุดในระหว่างการสัมภาษณ์

ข้อเสนอแนะ:

ควรมีเพียงเจ้าหน้าที่ที่สร.อยู่ในระหว่างการสัมภาษณ์เท่านั้น เพื่อช่วยลดความรู้สึกถูกคุกคามของแรงงาน ทีมตรวจสอบควรตระหนักว่าลูกเรือ โดยเฉพาะแรงงานต่างด้าวอาจเกิดความรู้สึกเกรงกลัวต่อเจ้าหน้าที่ กรณีที่ลูกเรือเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์หรือเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย ลูกเรืออาจเกรงกลัวโดนลงโทษหากเปิดเผยสถานะของตน ดังนั้นแล้วเจ้าหน้าที่ที่สร.จึงควรตระหนักถึงหน่วยงานหรือบุคคลผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสัมภาษณ์นั้นให้ออกจากพื้นที่บริเวณที่มีการจัดสัมภาษณ์แรงงาน

การสัมภาษณ์ในระหว่างการตรวจตราของศูนย์ PIPO ในจังหวัดชุมพร บุคคล (ทางด้านซ้าย) ได้เข้าร่วมฟังการสัมภาษณ์ ซึ่งอาจเป็นการลดโอกาสของผู้ถูกสัมภาษณ์เหล่านี้ในการเปิดเผยข้อมูล ในท้ายที่สุดแล้วทางลำได้เชิญบุคคลดังกล่าวออกจากพื้นที่บริเวณสัมภาษณ์ไม่นานหลังจากที่มีการถ่ายภาพนี้ (ซ้าย) การสัมภาษณ์เป็นโอกาสที่สำคัญสำหรับทางการที่จะบ่งชี้ตัวเหยื่อจากการทรมานและพึงกระทำโดยการปฏิบัติตามขั้นตอนสากลอย่างเคร่งครัด (ขวา)

ข้อเสนอแนะ: ล่ามจากกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานรวมไปถึงเจ้าหน้าที่ที่ทำการตรวจสอบนั้นควรได้รับการฝึกอบรมที่เหมาะสมเพื่อใช้สำหรับการระบุตัวเหยื่อ การใช้วิธีเข้าหาเหยื่อและให้เหยื่อเป็นศูนย์กลางนั้นเพื่อให้ลูกเรือเกิดความรู้สึกผ่อนคลายและปลอดภัยตลอดช่วงการสัมภาษณ์และการตรวจตรา สำหรับข้อมูลเพิ่มเติมเรื่องการสัมภาษณ์แรงงานต่างด้าวสามารถขอรับคำแนะนำได้จากทาง EJF โดยที่มีรองรับทั้งฉบับภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ข้อเสนอแนะ: เจ้าหน้าที่และล่ามจากสร.ควรทำให้มั่นใจว่าพวกเขาได้ถามคำถามสัมภาษณ์ที่ไม่เป็นการชี้นำ หรือเป็นคำถามปลายปิดที่สามารถตอบได้เพียง 'ใช่' หรือ 'ไม่' เพื่อเก็บรายละเอียดเกี่ยวกับสถานการณ์จริงบนเรือประมง

- จากการตรวจสอบในปี 2562 มีล่ามประจำอยู่ที่ศูนย์ควบคุมการแจ้งเข้า – ออกทั้งหมด 30 แห่ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีการพัฒนาปรับปรุงขึ้นเมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า อย่างไรก็ตาม ในบางกรณี ทีมตรวจสอบขนาดเล็กได้รายงานว่ามีล่ามที่สามารถสื่อสารภาษาถิ่นของแรงงานบางคนได้ ซึ่งถือเป็นเป็นเรื่องสำคัญ โดยเฉพาะกับกลุ่มเรือความเสี่ยงสูงที่ลูกเรือต้องเข้ารับการสัมภาษณ์ทุกครั้งเมื่อเรือเข้ารับการตรวจสอบ หากไม่มีล่ามการตรวจสอบเรือเหล่านี้จะไม่สมบูรณ์

ข้อเสนอแนะ: แต่ละศูนย์ควรมีล่ามเพียงพอสำหรับการสัมภาษณ์แรงงานอย่างถูกต้องตลอดเวลา ศูนย์ PIPO ควรขอความช่วยเหลือจากกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานและ NGOs ในท้องถิ่น (เช่น IOM หรือ Stella Maris) หรือใช้ล่ามจากศูนย์ PIPO อื่น ผ่านวิดีโอคอลล์โทรศัพท์

ข้อเสนอแนะ: หากไม่สามารถทำการสัมภาษณ์ระหว่างการตรวจสอบเรือของ PIPO ได้ เนื่องจากไม่มีล่าม ควรทำการแจ้งเตือนผ่านระบบ ePIPO เพื่อเตือนให้ทีมงาน PIPO ทำการสัมภาษณ์ในภายหลังไม่เกิน 30 วัน เมื่อล่ามว่าง

- เจ้าหน้าที่จากสร.ในศูนย์ PIPO บางแห่งได้ให้ข้อมูลถึงเรือประมงส่วนใหญ่ที่ทำการออกหาปลาประเภทรายวันหรือหลายหลายคืนเท่านั้น และพวกเขาจำคุกคุ้นเคยกับลูกเรือบนเรือประมงทำให้การตรวจสอบลูกเรือเป็นไปได้รวดเร็วขึ้น และไม่จำเป็นต้องทำการสัมภาษณ์

ข้อเสนอแนะ: หากข้อมูลดังกล่าวนี้เป็นจริงเจ้าหน้าที่จากกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานควรทำความเข้าใจในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างลูกเรือประมงและนายเรือว่าสามารถเปลี่ยนแปลงได้เช่นกัน เจ้าหน้าที่ควรตื่นตัวตลอดเวลา ทำการสัมภาษณ์ทุกครั้งและใช้ประโยชน์จากความสนิทชิดเชื้อกับลูกเรือ เพื่อให้เหยื่อที่ถูกทำร้ายกล้าที่จะให้ข้อมูลกับเจ้าหน้าที่มากขึ้น

การสัมภาษณ์ลูกเรือที่สิทธิควรได้รับการยกย่องใน 1) การสัมภาษณ์ที่จัดให้พ้นจากสายตาและการได้ยินของการตรวจตราส่วนอื่น 2) ให้สถานที่ที่ให้ความสะดวกสบายและเป็นส่วนตัวเพื่อให้ลูกเรือรู้สึกปลอดภัย 3) อนุญาตให้ผู้ตรวจจากสร.และล่ามอยู่เข้าร่วมการสัมภาษณ์ด้วย และ 4) การสัมภาษณ์เกิดจากการสุ่มลูกเรือกลุ่มตัวอย่าง

- ศูนย์ PIPO หลายแห่งให้ข้อมูลถึงในกรณีที่ได้รับทราบเหตุการณ์การถูกทำร้ายในระหว่างการสัมภาษณ์จึงจัดให้มีการประสานงานกับนายเรือโดยทันที กล่าวคือเจ้าหน้าที่จากกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจะทำการติดตามผลการสัมภาษณ์และการสำรวจภายในระยะ 15 - 30 วัน หรือในวันเดียวกันนั้นเองที่มีเรือเทียบท่า หากแต่ในกรณีที่ไม่มีควมคืบหน้าใดๆ คดีอาชญากรรมดังกล่าวนี้จะถูกส่งให้ตำรวจท้องถิ่นเป็นผู้ดูแล

ขั้นตอนการปฏิบัติที่ดีในการสัมภาษณ์ได้แก่ 1) สุ่มสัมภาษณ์ลูกเรือ 2) สัมภาษณ์ในบริเวณที่สะดวกสบายและเป็นส่วนตัว และ 3) สัมภาษณ์ทีละคน

ข้อเสนอแนะ:

การติดตามผลของการกระทำผิดในทันทีนั้นอาจทำให้ลูกเรือเกรงกลัวที่จะให้ข้อมูล เนื่องจากกลัวการถูกลงโทษจากนายจ้าง หลังจากที่ได้รับแจ้งจะได้รับการตรวจตรา โดยเฉพาะอย่างยิ่งแล้วในกรณีที่เรือประมงลำดังกล่าวเตรียมออกจากท่า ซึ่งแน่นอนว่าลูกเรือนั้นจะต้องออกทะเลเป็นเวลาหลายอาทิตย์หรือหลายเดือน อาจทำให้ไม่มีโอกาสที่จะสามารถช่วยเหลือลูกเรือคนดังกล่าวได้ เจ้าหน้าที่จากกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานควรทำการอธิบายให้ลูกเรือคนนั้นๆ เข้าใจถึงกระบวนการที่อาจจะเกิดขึ้นตามมา ทั้งนี้หากพวกเขาทำการแจ้งปัญหาอย่างแท้จริงและเจ้าหน้าที่สามารถดำเนินการกับเจ้าของเรือหลังจากที่นำเรือกลับเข้าท่าแล้ว สิ่งนี้อาจช่วยลดโอกาสการเผชิญหน้าของลูกเรือกับบทลงโทษอันไม่สามารถคาดคิดที่อาจจะเกิดขึ้น เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องควรพยายามให้ผลการสัมภาษณ์นั้นเป็นความลับ ในกรณีที่การตรวจสอบพบปัญหาร้ายแรงระหว่างการนำเรือออกท่าหรือเหตุการณ์ใดก็ตามที่นายเรือได้กระทำการข่มขู่หรือมีการใช้ความรุนแรง เหตุนี้จึงไม่ควรมีการอนุญาตให้หน้าเรือออกและให้กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานพร้อมทั้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทำการสืบสวนสอบสวนในทันที

EJF ขอเสนอกระบวนการสำคัญที่เจ้าหน้าที่กสร.ควรปฏิบัติตามระหว่างการสัมภาษณ์ชาวประมงทุกครั้ง ดังต่อไปนี้

หมายเลข	กระบวนการ
1	ระบุตัวลูกเรือกลุ่มตัวอย่างที่จะแยกออกมาสัมภาษณ์และไม่ให้ลูกเรือระดับสูง รวมไปถึง ‘ซีว’ อยู่ในกลุ่มตัวอย่าง
2	แยกกลุ่มตัวอย่างออกจากลูกเรือรายอื่นให้อยู่พ้นระยะได้ยินหรือมองเห็น เช่น ใช้รถกระบะของศูนย์ PIPO
3	อนุญาตให้เพียงเจ้าหน้าที่กสร.และล่ามเข้าร่วมการสัมภาษณ์ได้เท่านั้น
4	อธิบายให้ลูกเรือกลุ่มตัวอย่างทราบถึงจุดประสงค์ของการสัมภาษณ์และกระบวนการที่เกิดขึ้นต่อไป หากตรวจพบการละเมิดสิทธิแรงงาน
5	ทำการสัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับกลุ่มตัวอย่างเป็นรายคน
6	ใช้วิธีการให้เหยื่อเป็นศูนย์กลางระหว่างการสัมภาษณ์และปฏิบัติกับผู้ให้สัมภาษณ์ด้วยความเคารพ
7	ไม่ถามคำถามชี้นำและหลีกเลี่ยงคำถาม ‘ใช่/ไม่’
8	พยายามสังเกตสัญญาณสภาพความเป็นอยู่หรือการทำงานที่เปลี่ยนไป แม้กระทั่งกับเรือที่ออกท่าประมงเพียงไม่กี่วันหรือได้รับการตรวจตราบ่อยครั้ง

ตารางที่ 3

6. หน่วยปฏิบัติการพิเศษ:

ทีมนักล่า IUU กำลังสังเกตการณ์การตรวจเรือของศูนย์ PIPO ที่ท่าเรือระยอง

ทีมงานติดตามและบังคับใช้กฎหมายถูกจัดตั้งขึ้นตลอดระยะเวลาสามปีที่ผ่านมาเพื่อทำงานร่วมและช่วยเหลือศูนย์ PIPO อีกทั้งยังช่วยเหลือและฝึกอบรมว่าจะพัฒนากระบวนการได้อย่างไร ทีมงานดังกล่าว อาทิ ชุดสหวิชาชีพตรวจเรือประมงจากส่วนกลาง (FITS) จัดตั้งขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์ 2561 ภายใต้การควบคุมของสปรมฟ.ซึ่งภายหลังเปลี่ยนเป็น ศรชล. รวมถึงทีมนักล่า IUU ภายใต้การควบคุมของกรมประมง จัดตั้งขึ้นในเดือนมีนาคม 2561 ด้วยคำสั่งจากพลเอก ฉัตรชัย สาริกัลยะ รองนายกรัฐมนตรี ในเดือนกุมภาพันธ์ 2563 โครงการนักล่า IUU ถูกยกเลิก

สำหรับข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับหน่วยงานพิเศษทั้ง 2 หน่วยนี้ กรุณาดูภาคผนวก

ข้อเสนอแนะ: EJF เชื่อเป็นอย่างยิ่งว่า ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะเดินหน้ากำจัดการทำประมงแบบ IUU และการทราดกรรมแรงงานในอุตสาหกรรมประมงได้สำเร็จ แต่หน่วยปฏิบัติการพิเศษอย่างนักล่า IUU จะยังคงมีความสำคัญในการบังคับใช้กฎหมายการประมงและ/หรือแรงงาน EJF ขอสนับสนุนให้รัฐบาลไทยนำโครงการนักล่า IUU กลับมาใช้โดยเร็วที่สุด เพื่อให้มั่นใจว่ามาตรฐานการตรวจสอบจะสูงเหมือนเดิม.

ข้อเสนอแนะ: EJF ขอสนับสนุนให้ FITs เข้าทำการตรวจสอบโดยไม่แจ้งให้ทราบล่วงหน้าควบคู่กับทำการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง การปฏิบัติงานในลักษณะนี้จะทำให้ทีมงาน FIT สามารถประเมินการดำเนินการประจำวันของศูนย์ PIPO ได้แม่นยำขึ้น และทำให้มั่นใจได้ว่า ศูนย์ฯ ได้รับความมาตรฐานการดำเนินงานที่สูงไว้ EJF เชื่อว่าการเข้าตรวจสอบโดยไม่แจ้งให้ทราบล่วงหน้าเป็นสิ่งสำคัญเพื่อป้องกันว่าการดำเนินงานพัฒนาขึ้นจริงหรือไม่

ข้อเสนอแนะ: หน่วยปฏิบัติการพิเศษมีความสามารถในการทำตามขั้นตอนการตรวจเรือประมง และยังสามารถให้คำแนะนำเพื่อไปพัฒนาต่อยอดได้ ทั้งในมุมของการทำประมงและแรงงาน สมาชิกในทีมงานควรประกอบด้วยเจ้าหน้าที่จากหลายหน่วยงานเพื่อทำให้มั่นใจว่าปัญหาทั้งสองเรื่องจะได้รับความสนใจเท่ากันในแต่ละครั้ง

ข้อเสนอแนะ: ทุกครั้งที่มีการเข้าตรวจสอบจะต้องมีการลงบันทึกเกี่ยวกับการกระทำผิดกฎหมายที่ตรวจพบและการสืบสวนเป็นประจำวันถี่ถ้วน โดยควรมีการวิเคราะห์รายละเอียดว่า สามารถตรวจพบปัญหานั้นๆ ได้อย่างไร แก้ไขอย่างไร และได้เรียนรู้อะไรบ้าง หากไม่มีการเก็บข้อมูลในลักษณะดังกล่าว อาจสูญเสียความรู้ที่พึงได้ไป

เจ้าหน้าที่ FIT ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่พบจากการเข้าตรวจศูนย์ PIPO ในจังหวัดจันทบุรี

ข้อเสนอแนะ: เพื่อให้มั่นใจว่า FITs และกลไกการบังคับใช้กฎหมายในลักษณะเดียวกันจะยังคงดำเนินงานต่อไปได้ในอนาคต จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องมีการฝึกอบรม เพื่อให้หัวหน้าทีมในอนาคตสามารถพัฒนาตนเองและคุ้นเคยกับขั้นตอนการสืบสวนระหว่างการตรวจเรือประมง

ข้อเสนอแนะ: ทีมงาน FITs สามารถทำให้มั่นใจได้ว่า โครงการนี้จะยังคงดำเนินต่อไปได้อย่างยาวนาน โดยการให้องค์กรภาคประชาสังคม (องค์กรท้องถิ่น) ในท้องที่มาเป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรมทุกครั้งที่ออกตรวจ องค์กรภาคประชาสังคมในท้องที่ จะได้รับประโยชน์จากการบังคับใช้กฎหมายและการแลกเปลี่ยนข้อมูล ในขณะที่ FITs จะสามารถเข้าถึงข้อมูลและความเชี่ยวชาญในท้องที่

ข้อเสนอแนะ: การให้องค์กรภาคประชาสังคมในท้องที่ทำงานร่วมกับศูนย์ PIPO และเข้าตรวจสอบเรือประมงตามท่าเรือจะช่วยพัฒนาการดำเนินงานด้านอื่นๆอีก องค์กรภาคประชาสังคมในท้องที่ที่สามารถช่วยเป็นล่าม ซึ่งกำลังขาดแคลนในศูนย์ PIPO นอกจากนี้ยังช่วยแก้ไขปัญหาคความเชื่อใจที่ศูนย์ PIPO กำลังประสบ และให้คำแนะนำกับชาวประมงเกี่ยวกับสิทธิของพวกเขา เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทารุณกรรมแรงงาน

7. การตรวจสอบกลางทะเล:

ตั้งแต่ปี 2559 EJF ได้เข้าร่วมลาดตระเวนกลางทะเลบนเรือของกองทัพเรือไทย กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (ทช.) กรมเจ้าท่า และกรมประมง ทั้งหมด 15 ครั้ง โดยหน่วยงานทั้งหมดที่สามารถทำการลาดตระเวนได้อยู่ภายใต้กรอบอำนาจของ สรชล. การลาดตระเวนนี้เกิดขึ้นที่ภูเก็ต สงขลา สัตหีบ สุราษฎร์ธานี และ เพชรบุรี ซึ่งทำให้ EJF สามารถประเมินการตรวจสอบกลางทะเล และวิธีการต่างๆ ตลอดหลายปีที่ผ่านมา ในแต่ละหน่วยงานและพื้นที่ได้ ข้อเสนอแนะเหล่านี้เหมาะสำหรับการปฏิบัติงานกลางทะเลในสภาพการทำงานที่ปกติ EJF เข้าใจดีว่าเหตุการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ทำให้การตรวจสอบการทะเลเป็นไปอย่างยากลำบากและมีความเสี่ยงสูงขึ้น ถึงกระนั้นควรทราบไว้ว่าในปี 2563 ทางกรมไทยได้ตรวจสอบเรือประมงทั้งหมด 842 ลำ แต่พบเหตุการณ์ละเมิดสิทธิแรงงานเพียงครั้งเดียว ซึ่งเป็นเหตุการณ์เกี่ยวกับการจ้างแรงงานที่ไม่มีหนังสือคนประจำเรือ⁵¹

ข้อเสนอแนะ: หน่วยงานทุกแห่งต้องจัดหาชุด PPE ให้เจ้าหน้าที่ลาดตระเวนมากพอเพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติหน้าที่โดยมีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัสน้อยลง

ข้อเสนอแนะ: เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของหน่วยลาดตระเวน สรชล. ควรวิเคราะห์เส้นทางของหน่วยงานทั้งหมด รวมไปถึงจุดที่เคยมีการทำประมง IUU เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้ลาดตระเวนพื้นที่ทับซ้อน

- เรือของสรชล.ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลระบบติดตามเรือประมง VMS ฐานข้อมูลระบบประเมินความเสี่ยงกลางหรือข้อมูลเรือประมงได้ก่อนเข้าทำการตรวจสอบ หมายความว่าในขณะที่ทำการตรวจสอบ พวกเขาอาจไม่ทราบสาเหตุว่าทำไมเรือลำดังกล่าวถึงถูกจัดอยู่ในประเภทความเสี่ยงนั้นๆ พวกเขาสามารถตรวจสอบข้อมูลบางอย่างได้บนมือถือ ซึ่งอาจมีปัญหาระบบสัญญาณระหว่างอยู่กลางทะเล

เรือประมงได้รับการตรวจสอบจากเรือของกรมประมงนอกชายฝั่งสงขลา

ข้อเสนอแนะ: ก่อนเข้าตรวจสอบเรือประมง สำนักงานตรชล. ในท้องที่ควรส่งข้อมูลเกี่ยวกับเรือประมง อาทิ เอกสารการ ‘แจ้งออก’ รายชื่อลูกเรือ และข้อมูลติดตามเรือ VMS ให้เรือลาดตระเวนได้ จากนั้นข้อมูลดังกล่าวควรถูกนำไปเปรียบเทียบกับเอกสารบนเรือประมง เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงที่จะตรวจพบเอกสารและรายชื่อลูกเรือปลอม

ข้อเสนอแนะ: เรือลาดตระเวนของตรชล. สามารถเข้าถึงชุดควบคุมระบบการติดตามเรือ VMS ซึ่งข้อเสนอแนะดังกล่าวนี้เป็นความคิดเห็นจากกองทัพเรือและทช. ที่ทาง EJF รวบรวมไว้ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ปี 2559 ซึ่งอาจเป็นระบบการทำงานที่แยกย่อยออกมาจากระบบเต็ม หรือเป็นในลักษณะของข้อมูลออฟไลน์ที่เรือลาดตระเวนสามารถดาวโหลดการติดตามเรือประมงหรือเครื่องมือต่างๆ ได้ ก่อนออกลาดตระเวน

- การตรวจสอบเรือประมงจำเป็นต้องเป็นไปตามขั้นตอนอย่างละเอียดถี่ถ้วนและตามระบบ ในบางครั้งเครื่องมือประมงไม่ได้ถูกตรวจสอบหรือมีการตรวจสอบเพียงในบางเครื่องมือเท่านั้น ทำให้ไม่ได้ตรวจสอบขนาดตาข่ายและรายละเอียดของเครื่องมือประมงอื่นๆ อย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะ: เจ้าหน้าที่ตรวจสอบต้องดำเนินการตรวจสอบปริมาณการจับสัตว์น้ำอย่างที่ได้ระบุไว้ในสมุดปูมเรือ (logbook) ว่าตรงกับปริมาณการจับปลาต่อหน่วยที่บันทึกไว้ในชุดควบคุมระบบการติดตามเรือ VMS หรือไม่อย่างสม่ำเสมอ

- ระหว่างการลาดตระเวนของกรมประมง เจ้าหน้าที่ได้เข้าตรวจสอบอุปกรณ์ทำประมง เพื่อให้มั่นใจว่ามีคุณลักษณะตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งเป็นมาตรการสำคัญในการทำให้มั่นใจว่ามีการปฏิบัติตามกฎอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ: การตรวจจำนวนสัตว์น้ำที่จับได้ ควรบรรจุเข้าเป็นส่วนหนึ่งของขั้นตอนการดำเนินงานมาตรฐานสำหรับหน่วยตรวจสอบกลางทะเลทุกแห่ง ควรมีการเปรียบเทียบอุปกรณ์ที่ใช้ได้กับใบอนุญาตทำประมงทะเลเบียดเรือ และรายละเอียดอุปกรณ์ อาทิ ขนาดของกบดักหรือจำนวนตะขอควรได้รับการตรวจสอบด้วยว่าเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

- การตรวจสอบทางทะเลที่จัดทำขึ้นโดยกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งครั้งหนึ่ง เจ้าหน้าที่ได้ทำการตรวจสอบสายพันธุ์ปลาที่ถูกจับและนำตัวอย่างสายพันธุ์อื่นๆ กลับไปตรวจสอบที่ศูนย์วิจัยทางทะเล จากนั้นเจ้าหน้าที่ทช. ซึ่งแจ้งถึงสัดส่วนการจับสัตว์น้ำ สายพันธุ์ปลาในแนวปะการังหรือปลาที่อาศัยอยู่ตามแนวชายฝั่งมี 30% นั้นหมายความว่าสามารถสงสัยได้ว่าเป็นการประมงที่ผิดกฎหมายและควรจัดทำกรอบสนทนที่

ข้อเสนอแนะ: หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของศูนย์ PIPO และตรชล. ควรฝึกอบรมว่าสเปคของอุปกรณ์และสัตว์น้ำพันธุ์ใดถูกจัดว่าเป็น ‘กลุ่มต้องสงสัย’

เจ้าหน้าที่จากกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งตรวจสอบสายพันธุ์ปลาที่อาจบ่งบอกถึงการประมงผิดกฎหมายได้ ตัวอย่างปลาดังกล่าวได้ถูกนำไปตรวจสอบต่อไป (ซ้าย) เจ้าหน้าที่กรมประมงวัดขนาดกับตัก เพื่อให้มั่นใจว่าเป็นไปตามกฎหมายกำหนด (ขวา)

- การตรวจสอบแรงงานยังไม่เพียงพอและไม่เป็นไปตามขั้นตอนมาตรฐาน นอกจากนี้ความละเอียดถี่ถ้วนในการตรวจสอบกลางทะเลยังมีมาตรฐานที่ต่างกับการตรวจสอบของศูนย์ PIPO

ข้อเสนอแนะ: เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรจัดทำกรตรวจสอบแรงงานอย่างเต็มรูปแบบเพื่อสามารถทำการตรวจสอบเอกสารประจำตัวของแรงงาน รายนามลูกเรือ ใบอนุญาตทำงาน และเอกสารการชำระค่าจ้างของลูกเรือที่ปฏิบัติงาน ณ ขณะนั้น ขั้นตอนนี้ควรควมรวมการสัมภาษณ์เชิงลึกกับลูกเรือ (ตามภาษาโดยกำเนิด) เพื่อตรวจสอบสภาพความเป็นอยู่และการทำงานบนเรือประมง

- กระบวนการตรวจสอบแรงงานของทางเจ้าหน้าที่กองทัพเรือยังเป็นไปอย่างหลากหลาย ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ยังคงมีท่าทีเชิงก้าวร้าวซึ่งอาจจะก่อให้เกิดความรู้สึกคุกคาม แต่ในขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่บางท่านก็มีท่าทีที่เป็นมิตรและเข้าหาแรงงานมากกว่า

ข้อเสนอแนะ: การตรวจตราเรือประมงควรพยายามใช้วิธีให้เหยื่อเป็นจุดศูนย์กลางมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ หรือใช้วิธีการที่ตรวจตราที่มีความนุ่มนวลมากขึ้นเพื่อให้ลูกเรือรู้สึกผ่อนคลาย ยกตัวอย่างเช่น ในระหว่างการตรวจเรือประมงของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งและกรมประมง EJF สังเกตเห็นว่ามี การพาลูกเรือระดับสูงขึ้นเรือลาดตระเวนเพื่อให้ลูกเรือคนอื่นๆ รู้สึกผ่อนคลายและกล้าเปิดเผยข้อมูลมากขึ้น

การตรวจเรือทะเลที่ชลบุรี: การตรวจตราเรือประมงลำเดียวกัน แต่ใช้วิธีการ 2 รูปแบบในการเข้าหาลูกเรือ

- เจ้าหน้าที่ผู้ทำการตรวจสอบมักประสบปัญหาเรื่องการแปลภาษากับลูกเรือที่ส่วนมากเป็นชาวต่างดาว จึงทำให้เกิดการสัมภาษณ์สั้นๆและจัดทำขึ้นไม่ไกลจากผู้ควบคุมเรือหรือนายท้ายเรือ

ข้อเสนอแนะ: การตรวจสอบทางทะเลควรมีล่ามอิสระเพื่อให้การสื่อสารดำเนินไปได้ไปโดยง่าย (ที่ไม่ใช่ลูกเรือชาวไทยอย่างนายเรือ) ซึ่งเป็นที่เข้าใจว่าคณะผู้ตรวจสอบทางทะเลนั้นทำการตรวจตราแค่บางพื้นที่แต่ซึ่ง ณ ปัจจุบันยังคงมีการกระจายไปตามพื้นที่ต่างๆ

8. โฟไซดอน:

ตั้งแต่ปี 2561 EJF ได้ทำการลาดตระเวนกลางทะเลบนเรือโฟไซดอน ซึ่งเป็นเรือลาดตระเวนอำพรางของสำนักงานตำรวจแห่งชาติและกรมประมง โดยเรือโฟไซดอนเริ่มดำเนินการในเดือนตุลาคม 2560 มีลักษณะต่างจากเรือลาดตระเวนทั่วไป เนื่องจากเคยเป็นเรือบรรทุกสัตว์น้ำเก่าที่นำมาแปลงเป็นเรือลาดตระเวนอำพรางของตำรวจ ในเดือนกรกฎาคม 2564 EJF เข้าใจว่าไม่มีการใช้เรือโฟไซดอนแล้ว เนื่องจากปัญหางบประมาณ

โฟไซดอนจอดอยู่ข้างเรือประมงเวียดนามที่ยึดมาห้าลำในเดือนเมษายน 2561

ขณะที่ยังปฏิบัติการอยู่ ลูกเรือโฟไซดอนประกอบด้วยตำรวจไทยและเจ้าหน้าที่กรมประมง เทคโนโลยีเรดาร์ที่ซับซ้อน และเรือสปีดโบ๊ท เมื่ออยู่ในระยะที่เข้าประชิดได้ จะมีการส่งสปีดโบ๊ทเข้าไปตรวจจับ

ความสำเร็จของโฟไซดอนวัดได้จากอัตราการจับกุมที่เพิ่มขึ้น ในปี 2561 เรือโฟไซดอนตรวจยึดเรือประมงได้ 89 ลำ เป็นเรือไทย 22 ลำ และเรือธงต่างชาติอีก 67 ลำ

ข้อเสนอแนะ: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สตช.) และตำรวจน้ำควรแก้ไขปัญหงบประมาณโดยเร็วเพื่อให้เรือโฟไซดอนกลับมาลาดตระเวนได้ เรือลำดังกล่าวใช้งบประมาณไม่สูง อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพให้ประเทศไทยสามารถต่อสู้กับการทำประมงแบบ IUU ได้ดีกว่าเรือลาดตระเวนกลางทะเลปกติ

ข้อเสนอแนะ: โฟไซดอนควรมีล่ามอย่างน้อยหนึ่งคนที่สามารถพูดภาษาถิ่นของลูกเรือต่างชาติได้หลายภาษาประจำอยู่บนเรือ การดำเนินงานในลักษณะนี้จะช่วยให้มีการสื่อสารและเก็บข้อมูลได้ทันที

ข้อเสนอแนะ: โฟไซดอนควรเก็บข้อมูลพื้นฐานจากแบบสำรวจไว้บนเรือที่แจกจ่ายให้ลูกเรือต่างชาติ แบบสำรวจให้ข้อมูลว่าทำไมลูกเรือจึงถูกกักตัว จะต้องดำเนินงานต่ออย่างไร และถูกส่งกลับประเทศบ้านเกิด ทั้งนี้ EJF ได้ใช้แบบสำรวจในลักษณะดังกล่าวกับชาวประมงเวียดนาม โดยสามารถขูดแบบสำรวจดังกล่าวจาก EJF ได้

ข้อเสนอแนะ: กรมประมงควรขยายระบบรายงานการทำประมงแบบ IUU เพื่อให้เรือลาดตระเวนอย่างโฟไซดอน สามารถรับข้อมูลอัปเดตทันเหตุการณ์จากเรือประมงที่พบเรือต้องสงสัยว่าอาจทำประมงแบบ IUU

ข้อเสนอแนะ: โฟไฮดรอนไม่สามารถแล่นได้เร็วและคล่องแคล่ว ทำให้ต้องอาศัยสปีดโบ๊ทเพื่อเข้าประชิด นอกจากนี้การใช้โดรน ซึ่งสามารถบินขึ้นได้จากด้านหลังเรือ จะช่วยในการบังคับเรือต้องสงสัยนอกระยะมองเห็นของโฟไฮดรอน ทำให้การดำเนินงานพัฒนาไปในทางที่ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ: สตช.และกรมประมงควรจัดทำแผนซื้อเรือลำที่สองที่สามารถเข้ามาช่วยการทำงานของโฟไฮดรอนในอ่าวไทย หรือทำการลาดตระเวนทะเลอันดามันได้

ข้อเสนอแนะ: ประเทศไทยควรทำงานร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านแบ่งปันความรู้จากเรือโฟไฮดรอน และให้มั่นใจว่าประเทศอื่นที่กำลังต่อสู้กับปัญหาประมงแบบ IUU นำกลไกการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพและประหยัดต้นทุนนี้ไปปรับใช้ได้.

เรือประมงเวียดนามพยายามเร่งเครื่องหนีสปีดโบ๊ทของเรือโฟไฮดรอน หลังจากที่ถูกจับฐานทำประมงผิดกฎหมายในพื้นที่เขตเศรษฐกิจจำเพาะของไทย

9. ระบบติดตามเรือ (Vessel Monitoring System : VMS) และ หน่วยรับส่งสัญญาณเคลื่อนที่ (Mobile Transceiver Unit: MTU):

EJF ได้ให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาระบบติดตามประมง (VMS) ของไทยตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2559 ซึ่งออกแบบมาเพื่อบ่งชี้และวิเคราะห์พฤติกรรมเรือต้องสงสัย

- เรือประมงขนาดต่ำกว่า 30 ตันกรอส ได้รับการยกเว้นการติดตั้งระบบติดตามเรือ VMS ในช่วงกลางปี 2564 รัฐบาลไทยได้บันทึกจำนวนเรือประมงเชิงพาณิชย์ไว้ทั้งหมด 10,140 ลำ โดยวัดจากเรือที่มีน้ำหนัก 10 ตันกรอสขึ้นไป ในปัจจุบัน มีการบังคับติดตั้งระบบ VMS เฉพาะกับเรือที่มีขนาดมากกว่า 30 ตันกรอสขึ้นไป ซึ่งมีจำนวน 5,263 ลำ ซึ่งหมายความว่า เรือประมงเชิงพาณิชย์ประมาณ 52% ไม่ถูกติดตามเผื่อระวัง ในช่วงก่อนหน้านี้อาจมีการวางแผนขยายข้อกำหนดการติดตั้งระบบ VMS ไว้บนเรือขนาด 20 ตันกรอสขึ้นไป และจะปรับลดลงเป็นเรือขนาด 10 ตันกรอสขึ้นไป
- EJF เข้าใจว่าการทดลองระบบ VMS บนเรือประมงขนาด 30 ตันกรอสขึ้นไปได้เริ่มต้นขึ้นในเดือนกรกฎาคม 2564 โดยทดลองกับเรืออย่างน้อย 50 ลำ อย่างไรก็ตามการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทำให้การทดลองดังกล่าวถูกลดจำนวนลง.

ข้อเสนอแนะ: EJF ขอรื้อนชมความพยายามในการริเริ่มการทดลองดังกล่าวและขอสนับสนุนให้กรมประมงขยายการทดลองโดยเร็วที่สุดเมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิดดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ: หลังจากทำการทดลองให้สำเร็จแล้วควรมีการประเมินผลอย่างใกล้ชิด เพื่อพิจารณาว่าควรขยายการทดลองกับเรือเชิงพาณิชย์ลำอื่นและอุปกรณ์ทำประมงหลายประเภทมากขึ้นหรือไม่ การประเมินดังกล่าวให้ความสำคัญติดตามเรือความเสี่ยงสูงหรือเรือที่มีอุปกรณ์ทำประมงความเข้มข้นสูง (high intensity fishing gears) ก่อน อาทิ เรืออวนลาก หรือเรืออวนล้อมปลาตะกั้ง

- ในเดือนกันยายน 2563 ประกาศของกรมประมง⁵² ได้ยกเลิกมาตรฐาน VMS ของเดือนกันยายน 2561 ซึ่งกำหนดให้มีการติดตั้ง VMS MTUs รุ่นที่ 2 แทนเครื่องรุ่นที่ 1 EJF เห็นว่าการประกาศดังกล่าวเป็นเสมือนการก้าวอวยหลังครั้งใหญ่ด้านเทคโนโลยีและความปลอดภัย VMS รุ่นที่ 1 ชาติเฟลอร์ใหม่ฯ หลายอย่างที่มีในรุ่นที่ 2 อาทิ ความสามารถในการขอความช่วยเหลือจากทางการได้โดยทันที หากเกิดกรณีฉุกเฉิน

ข้อเสนอแนะ: กรมประมงควรแก้ไขประกาศดังกล่าวโดยเร็วที่สุดเพื่อให้มั่นใจว่าจะมีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีต่อไป VMS รุ่นที่ 2 มีความปลอดภัยและปฏิบัติงานได้ดีกว่ารุ่นที่ 1 เพราะฉะนั้นควรระงับการติดตั้ง VMS รุ่นที่ 2 ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ข้อเสนอแนะ: ในปัจจุบัน VMS รุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 สามารถใช้การได้โดยมีเครื่องสำรองไฟแยก ซึ่งเป็นการพัฒนาก้าวสำคัญยิ่ง เพื่อช่วยให้เฝ้าติดตามเรือประมงได้อย่างไม่ขาดตอน อย่างไรก็ตาม ควรมีการตรวจสอบระบบ VMS และแบตเตอรี่เป็นประจำเพื่อให้ชิ้นส่วนที่ติดตั้งถูกต้องตามข้อกำหนด

- EJF เข้าใจว่าเรือประมงเชิงพาณิชย์ของไทยน้อยกว่า 30% ได้ติดตั้ง VMS รุ่นที่ 2 แล้ว แต่เครื่องมือนี้ถูกออกแบบมาเพื่อลดค่าใช้จ่ายด้านข้อมูลและพัฒนาความปลอดภัยระหว่างอยู่กลางทะเล ซึ่งเป็นการอนุญาตให้เรือประมงสามารถแจ้งเตือนทางการได้ในกรณีฉุกเฉิน

ข้อเสนอแนะ: กรมประมงควรรีบติดตั้ง VMS รุ่นที่ 2 โดยด่วนที่สุด กรมประมงควรให้ความสำคัญกับเรือความเสี่ยงสูงและ/หรือมีลูกเรือเป็นจำนวนมากก่อน

ตัวอย่าง VMS รุ่นที่ 2 ซึ่งมีฟังก์ชันแจ้งเตือนทำเรือใหม่ การจับปลาและสัญญาณช่วยเหลือฉุกเฉินได้

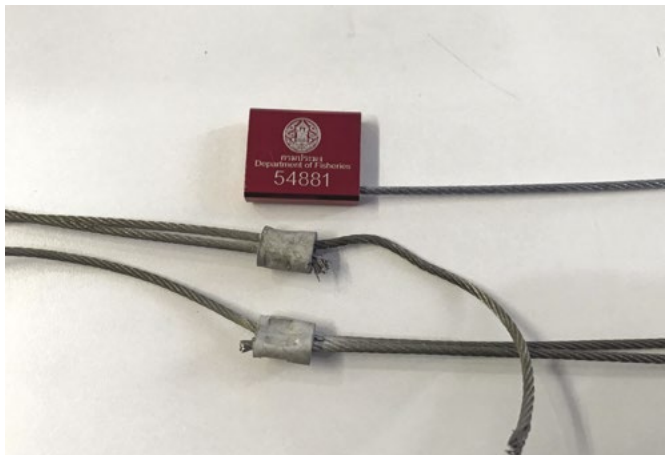
- เป็นที่ทราบกันดีว่าหน่วยรับส่งสัญญาณเคลื่อนที่ (MTU) นั้นสามารถถอดออกจากเรือประมงได้ง่าย ซึ่งส่งผลให้เรือประมงที่ผิดกฎหมาย IUU มีช่องทางการสลับเปลี่ยนอุปกรณ์ส่งสัญญาณเคลื่อนที่ไปยังเรือประมงลำอื่น และทำการออกหาสัตว์น้ำโดยที่ไม่มีเจ้าหน้าที่ไทยติดตามได้ เมื่อเดือนเมษายนปี 2560 มีการรายงานว่า อุปกรณ์ส่งสัญญาณเคลื่อนที่ทุกชิ้นมีตราประทับและอุปกรณ์ป้องกันการเคลื่อนย้ายแล้ว อย่างไรก็ตาม EJF ได้สังเกตเห็นว่า ถึงแม้เครื่อง MTU จะมีระบบล็อก แต่เครื่อง MTU บางตัวยังสามารถถอดออกได้ง่าย เนื่องจากถูกผูกไว้กับตัวเรือด้วยเชือกหรือเอ็นเท่านั้น

ตัวอย่างของเครื่อง MTU ที่มีการล็อกไว้อย่างดีด้วยเหล็กกล้า (ซ้าย) และ MTU ที่ผูกเชือกไว้อย่างหลวมๆ (ขวา)

ข้อเสนอแนะ:

การตรวจตราตราประทับและอุปกรณ์ป้องกันการเคลื่อนย้ายจำเป็นต้องเป็นขั้นตอนที่กระทำอย่างสม่ำเสมอทั้งระหว่างการตรวจตราของศูนย์ PIPO รวมไปถึงการตรวจตราทางทะเล เพื่อเป็นการรับรองถึงกรณีที่ไม่ได้รับการสลับเปลี่ยนหรือถูกถอดออกได้ง่าย เนื่องจากตามหลักการของกรมประมงแล้ว หากมีการระบุการเคลื่อนย้ายในระหว่างการตรวจตราเรือประมงโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเรือที่ออกทำเรือประมงลำดังกล่าวต้องไม่ได้รับอนุญาตเดินเรือจนสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง

รูปภาพกลไกการล็อก VMS MTU ด้วยเหล็กกล้า (ซ้าย) และตัวล็อกที่เสื่อมสภาพ (ขวา)

- นอกจากนี้ EJF ยังสังเกตเห็นว่าเครื่อง MTU สามารถถูกถอดออกได้ง่ายจากกลไกการล็อกที่ผุพังและขึ้นสนิม

ข้อเสนอแนะ:

ควรมีการออกแบบกลไกการล็อกคุณภาพสูงที่สามารถทนต่อสภาวะอากาศได้และนำไปติดตั้งโดยเร็วที่สุด เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ประกอบการอาศัยช่องโหว่จากกลไกที่ผุพังไปตามธรรมชาติในปัจจุบัน

- ปัญหาการสื่อสารและประสานงานระหว่างหน่วยงานที่สำคัญ ศูนย์ติดตามและควบคุมการประมง ศูนย์ PIPO ระดับภูมิภาค และ ตรชล.ยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง เป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขปัญหา IUU นอกจากนี้ ฐานข้อมูลเรือที่มีข้อมูลขัดแย้งกันหรือข้อมูลเรือต้องสงสัย (VOI) ไม่ได้ถูกส่งอย่างมีประสิทธิภาพ ต่างส่งผลกระทบต่อความพยายามบังคับใช้กฎหมายอย่างรุนแรง

ข้อเสนอแนะ: หน่วยงานต่างๆ ควรมีช่องทางการติดต่อสื่อสารถึงกันได้โดยตรงเพื่อให้ข้อมูล VOI เกิดความสอดคล้องกันมากที่สุด อีกทั้งควรประสานงานร่วมกันตรวจหาเรือประมงที่มีความเสี่ยงและการตรวจตราของศูนย์ PIPO ที่ได้กล่าวไว้ก่อนหน้านี้

ข้อเสนอแนะ: ข้อมูลเรือต่างๆ ควรเก็บรวบรวมไว้ใน 'FishingInfo 2' และแก้ไขระบบให้ทุกหน่วยงานสามารถเข้าถึงได้ ฐานข้อมูลดังกล่าวควรเป็นฐานข้อมูลเดียวที่หน่วยงานหลักเข้ามาใช้งานเพื่อป้องกันปัญหาาระบบที่ใช้ร่วมกันไม่ได้ (system incompatibility) ฐานข้อมูลต้องมีรูปแบบที่ง่ายต่อการปรับเปลี่ยนและสามารถอัปเดตได้แบบทันเหตุการณ์ เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลของระบบ VMS และการตรวจตราในศูนย์ PIPO เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด.

VMS รุ่นที่ 2 ซึ่งมีระบบแจ้งเตือน SOS อาจช่วยชีวิตคนได้หากมีการนำมามาติดตั้งบนเรือประมงเชิงพาณิชย์ทุกลำ

ภาคผนวก:

ระบบประมวลความเสี่ยงกลาง:

มีการเริ่มใช้ระบบประมวลความเสี่ยงกลางในเดือนมกราคม 2561 ระบบนี้ได้รับการออกแบบมาเพื่อให้ระบบคำนวณความเสี่ยงที่มีอยู่ของศูนย์ติดตาม และควบคุมเรือประมง ครรชล. และระบบของศูนย์ PIPO ทำงานได้อย่างราบรื่นยิ่งขึ้น ในปัจจุบันระบบทั้ง 3 แบบนี้เป็นส่วนหนึ่งของ CRA

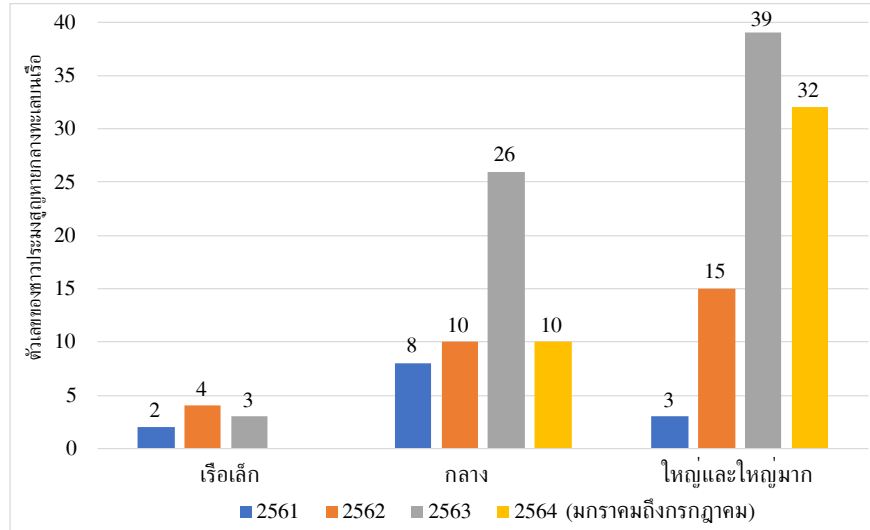
ภายใต้ระบบ CRA มีเกณฑ์กำหนดอยู่ทั้งหมด 9 ข้อ ซึ่งมีส่วนในการคำนวณ ‘คะแนน’ ความเสี่ยงรวมของเรือประมงแต่ละลำ เกณฑ์กำหนดอีก 3 ข้อยังอยู่ในขั้นตอนปรับเปลี่ยน เกณฑ์กำหนดมีดังนี้

หมายเลข ความเสี่ยง	คำอธิบายความเสี่ยง	ปัจจัยเกื้อหนุน
R1	การฝ่าฝืนกฎการรายงานของ PIPO	R1-1: เรือไม่มีเครื่องมือติดตาม R1-2: จำนวนครั้งที่เรือไม่ได้รับการตรวจ ‘แจงออก’
R2	ความเสี่ยงในการละเมิดแรงงาน	R2-1: จำนวนครั้งที่ถูกดำเนินคดี R2-2: จำนวนวันการทำประมง R2-3: จำนวนชั่วโมงพักของลูกเรือ R2-4: จำนวนของการ ‘แจงเข้า’ จริง ต่างจาก จำนวนการ ‘แจงเข้า’ ที่รายงาน
R3	จำนวนลูกเรือบนเรือประมงผิด	R3-1: จำนวนลูกเรือไม่ตรงกับบันทึกของกรมประมง
R4	การปลอมแปลงหรือปรับเปลี่ยนทะเบียน	R4-1: เรือเฝ้าระวัง คือ เรือประเภทความเสี่ยงกลางและความเสี่ยงสูง หรือ ถูกบันทึกไว้ว่าเสียหายหรือหายไปใตต่างประเทศ R4-2: เจ้าของเรือขายเรือ ลำอื่นมาก่อน เพื่อนำใบอนุญาตประมงมาควมรวม
R5	การทำประมงในบริเวณชายฝั่ง	R5-1: เรือที่มีประวัติการทำประมงในบริเวณชายฝั่งสูงวน R5-2: เจ้าของ หรือกัปตันเรือมีประวัติการทำประมงในบริเวณชายฝั่งสูงวน R5-3: เรือมี ประวัติสัญญาณ VMS ขาดหายเมื่อเข้าใกล้บริเวณชายฝั่ง
R6	เรืออวนลากกันแล้วลากที่มีความเสี่ยงในการ ทำประมงตอนกลางคืน	R6-1: เรือที่มีประวัติการทำประมงตอนกลางคืน R6-2: เจ้าของหรือกัปตัน เรือมีประวัติการทำประมงตอนกลางคืน R6-3: ระยะเวลาที่ทำประมง R6-4: เจ้าของเรืออวนลากกันแล้วลากสามารถปั่นไฟเองหรือมีเรือตักหมึกไว้ในครอบ ครอง R6-5: ระยะห่างจากฝั่งขณะที่ทำประมง
R7	ปลอมแปลงข้อมูลสมุดปูมเรือ	R7-1: มีความแตกต่างระหว่างข้อมูลในสมุดปูมเรือ (LB) และระบบ VMS R7-2: มีความแตกต่างระหว่างน้ำหนักของสัตว์น้ำที่จับได้ในระบบบันทึกน้ำหนักสัตว์น้ำขึ้นท่า (LD) และ LB R7-3: ความแตกต่างระหว่างพันธุ์สัตว์น้ำ ที่จับได้มากที่สุด 3 สายพันธุ์ใน LD และ LB R7-4: ความแตกต่างระหว่าง จำนวนครั้งที่มีการจับสายพันธุ์ที่ไม่ได้ทำการรายงานใน LD และ LB R7-5: จำนวนครั้งที่เจ้าของเรือรายงานจำนวนสัตว์น้ำที่จับได้ผิดพลาด R7-6: จำนวน ครั้งที่สาเหตุการ ‘แจงเข้า’ ถูกเปลี่ยนเป็น ‘การขนถ่ายสัตว์น้ำที่จับได้’ R7-7: เรือที่ขนถ่ายสัตว์น้ำที่จับได้ที่ท่าเรือหลายแห่ง
R8	การถอดหรือปิดระบบ VMS	R8-1: จำนวนครั้งที่ VMS ทำงานผิดพลาด R8-2: จำนวนเรือที่เจ้าของเรือ ได้ทำการลงทะเบียนไว้ แต่ไม่เคยทำเรื่องขอ ‘แจงออก’ R8-3: จำนวนครั้งที่เรือโดนเรียกกลับฝั่งจากปัญหา VMS R8-4: จำนวนครั้งที่สัญญาณ VMS ขาดหาย
R9	ลูกเรือผิดกฎหมายหรือเข้าเมืองผิดกฎหมาย	R9-1: รายชื่อลูกเรือถูกเปลี่ยนมากกว่า 30% ในระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา
R10	ใช้อุปกรณ์ทำประมงที่ไม่ได้ระบุไว้ในเอกสาร การลงทะเบียน	ปัจจัยเกื้อหนุนของ 3 ความเสี่ยงนี้อยู่ในช่วงการทำสรุป
R11	กัปตันหรือเจ้าของเรือเคยมีประวัติ อาชญากรรม	
R12	เรือมีประวัติลักลอบนำสินค้าเข้าประเทศ	

ตัวเลขชาวประมงสูญหายกลางทะเลตั้งแต่ปี 2561 ถึง 2564 (กรกฎาคม 2564)

แผนภูมิด้านล่างนี้เปรียบเทียบตัวเลขของชาวประมงสูญหายกลางทะเลบนเรือประมงพาณิชย์ตามขนาดเรือ ตั้งแต่ปี 2561 ถึงเดือนกรกฎาคม 2564 (เรือเล็ก = เรือประมงขนาดต่ำกว่า 10 ตันกรอส; กลาง = เรือประมงขนาด 30 - 60 ตันกรอส; ใหญ่ = เรือประมงขนาดใหญ่กว่า 60 ตันกรอส)

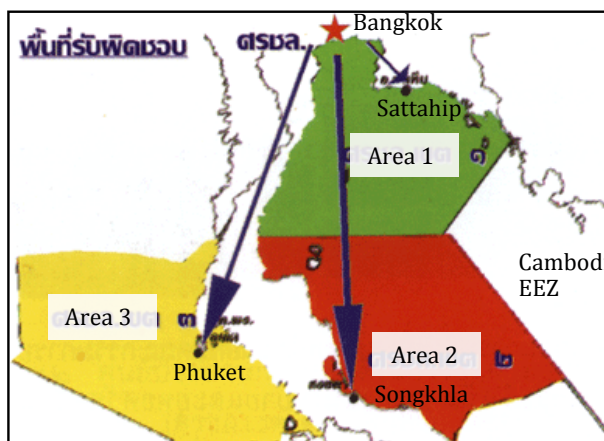
ตัวเลขของชาวประมงสูญหายกลางทะเลบนเรือประมงพาณิชย์ตามขนาดเรือ ตั้งแต่ปี 2561 ถึงเดือนกรกฎาคม 2564

หน่วยงานสำคัญ:

- ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) เป็นหน่วยงานของกองทัพเรือไทย มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายและเข้าจับกุมเรือกลางทะเล โดยมีอำนาจดูแลหน่วยงานอื่นๆ อาทิ กรมประมง ทช. กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า และตำรวจน้ำ หน่วยงานนี้เข้ามารับผิดชอบอำนาจหน้าที่ของศปมผ. ทั้งหมด ในปี 2562

ศรชล.ไม่ได้รับผิดชอบในด้านการป้องกันปัญหา IUU แต่เพียงเท่านั้น แต่ยังมีหน้าที่ลาดตระเวนเขตเศรษฐกิจจำเพาะของไทย เพื่อตรวจหายาเสพติด การลักลอบขนสินค้าเถื่อน การลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย ค้นหาและกู้ภัย และป้องกันความมั่นคงชาติ

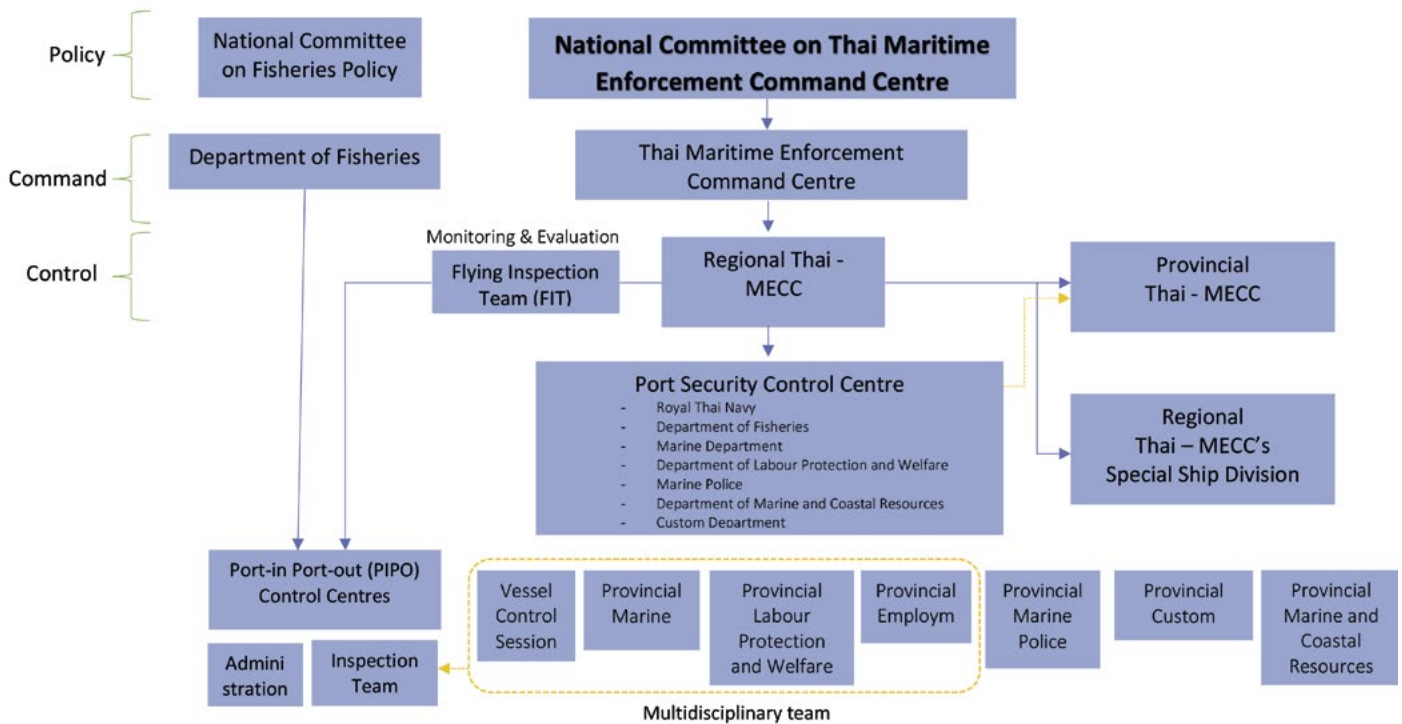
แผนที่แสดงขอบเขตเขต 1, 2 และ 3 พร้อมทั้งที่ตั้งศูนย์บัญชาการ มีศูนย์บัญชาการหลักในกรุงเทพฯ และสำนักงานในภูมิภาคดังนี้

- อ่าวไทยตอนบน (เขต 1)
- อ่าวไทยตอนล่าง (เขต 2)
- ทะเลอันดามัน (เขต 3)

ศูนย์บัญชาการของศรชล.แต่ละเขต มีเรือลาดตระเวนจากหลายหน่วยงานที่สามารถทำการลาดตระเวนกลางทะเลและเข้าตรวจสอบเรือได้เมื่อจำเป็น

เรือของศรชล.ยังตอบสนองข้อเรียกร้องอย่างทันท่วงทีสำหรับการตรวจสอบในกรณีของปัญหาชุดควบคุมระบบติดตามเรือ VMS การสูญหายของเอกสาร 'ออกท่า' ความแตกต่างของรายชื่อลูกเรือ และรายงานแจ้งเรือประมงผิดกฎหมายจากแหล่งข้อมูลอื่นๆ

PIPO – Thai MECC Collaborative Chart

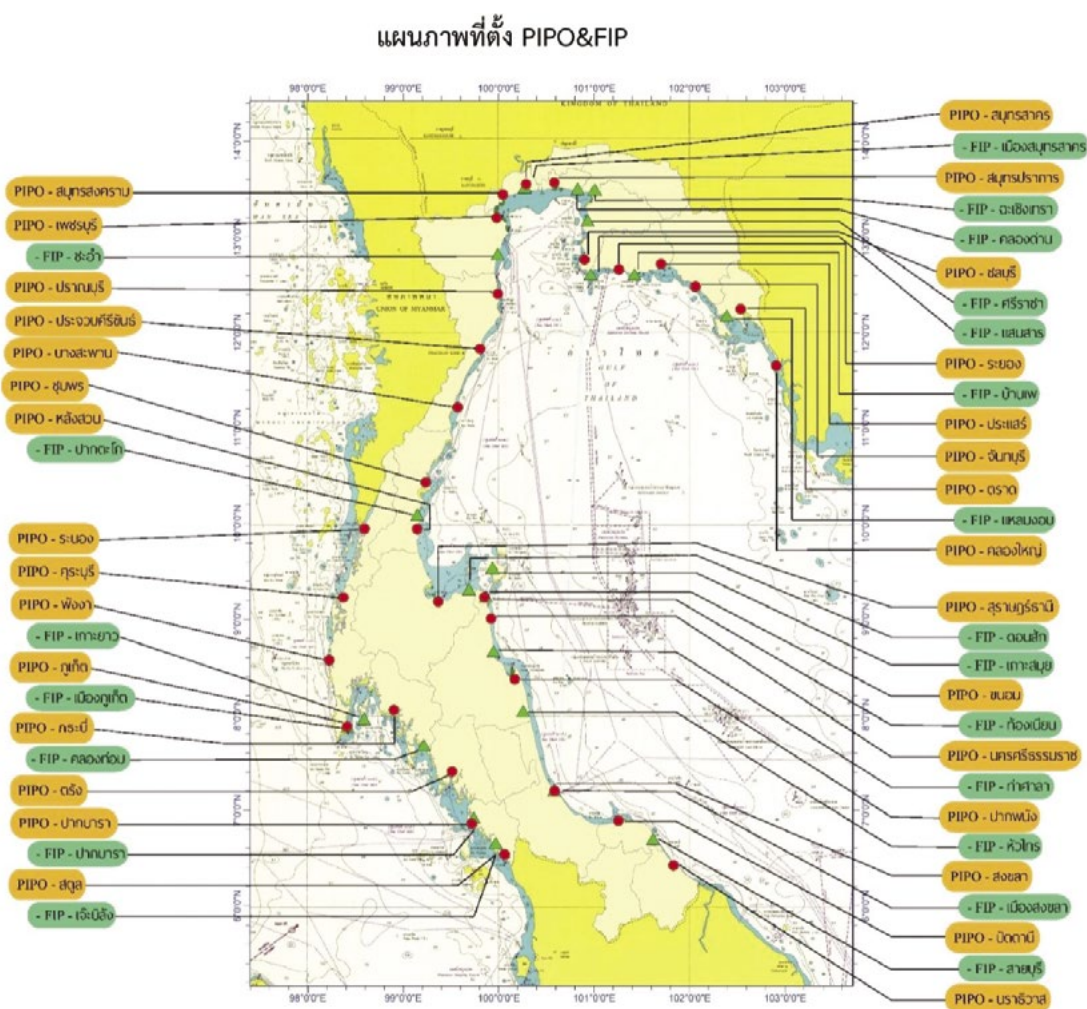

ตารางที่ 4: โครงสร้างองค์กรของตรชล.. FITs และศูนย์ PIPO

- กรมประมง: กรมประมงทำงานร่วมกับศูนย์ติดตามและควบคุมเรือประมง (FMC) ในกรุงเทพฯ ควบคู่กับการดำเนินงานของศูนย์ PIPO ทั้ง 30 แห่งทั่วประเทศไทย นอกจากนี้ กปม. ยังมีหน้าที่รับผิดชอบจัดการฐานข้อมูล 'Fishing Info 2' ด้วย
- ศูนย์ติดตามและควบคุมเรือประมง (FMC): FMC เป็นศูนย์กลางระบบ VMS ของไทย มีหน้าที่ติดตามการดำเนินงานของเรือประมงเกือบ 5,500 ลำตลอด 24 ชั่วโมง FMC แบ่งงานออกเป็น 4 ภาคส่วน ได้แก่ อ่าวไทยตอนบน อ่าวไทยตอนล่าง ทะเลอันดามัน และน่านน้ำสากล FMC เปิดทำการตลอด 24 ชั่วโมงต่อวัน หากตรวจพบเรือต้องสงสัย จะมีการแจ้งเตือนไปยังเจ้าของเรือและทำการส่งข้อมูลไปให้ ตรชล. ในรูปแบบของรายงานประจำวัน
- นักล่า IUU (IUU Hunter): ในเดือนมีนาคม 2561 มีการจัดตั้งทีมนักล่า IUU ภายใต้การควบคุมของกรมประมงและพลเอก นัทรชัย สารีกุลบิยะ ทีมนักล่า IUU ประกอบด้วยนักสืบสวน 4 ราย ซึ่งดำเนินงานเก็บข้อมูลและสืบสวนเรือต้องสงสัย ทีมงานจะทำการสุ่มตรวจท่าเรือ เพื่อป้องกันปัญหาและเรือที่กระทำการผิดกฎหมาย อีกทั้งยังทำงานร่วมกับศูนย์ PIPO เพื่อติดตามกรณีต้องสงสัย ในช่วงเวลาการทำรายงานฉบับนี้ ได้มีการยกเลิกทีมนักล่า IUU ไปแล้ว
- ชุดสทวิชาที่ตรวจเรือประมงจากส่วนกลาง (Flying Inspection Team : FITs): ทีมผู้เชี่ยวชาญนี้เคยอยู่ภายใต้การควบคุมของศปมผ. หรือตรชล. ในปัจจุบัน ในปัจจุบัน FITs ประกอบไปด้วยเจ้าหน้าที่กองทัพอากาศไทย เจ้าหน้าที่กรมประมง ผู้เชี่ยวชาญด้านการตรวจเรือ ผู้สืบสวนแรงงาน และอื่นๆ FITs มีหน้าที่หลัก 2 ประการเมื่อออกตรวจ คือ 1. ฝึกอบรมและสนับสนุนเจ้าหน้าที่เมื่อเข้าตรวจท่าเรือ 2. หลังจากนั้น 1-2 สัปดาห์ FITs จะใช้ผลการประเมินศูนย์ PIPO มาพิจารณาผลการดำเนินงานและการพัฒนาที่เกิดขึ้นหลังจากที่ได้เข้าฝึกอบรม ศูนย์ PIPO แต่ละศูนย์จะได้รับคะแนนและเอกสารรายงาน ซึ่งบอกถึงช่องโหว่ที่ควรได้รับการแก้ไข EJF สนับสนุนให้ FITs ใช้วิธีสุ่มตรวจเพื่อผลการประเมินที่แม่นยำยิ่งขึ้น
- เจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติการพิเศษประมง (Special Arrest Teams : SAT): สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีหน้าที่รับผิดชอบการสืบสวนกรณีการทำประมง IUU และการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่สำคัญมากที่สุด เจ้าหน้าที่ SAT จัดตั้งขึ้นในปลายปี 2561 และยังคงทำหน้าที่ลงพื้นที่สืบสวนทั่วประเทศไทย
- ศูนย์ PIPO: ในขณะนี้ มีทั้งหมด 30 แห่ง ในจังหวัดชายทะเลทั้ง 22 จังหวัด เรือประมงทุกลำที่ต้องการเข้าท่าหรือออกท่าต้องส่งคำร้องไปยังศูนย์ PIPO อย่างน้อย 4 ชั่วโมงก่อนนำเรือเข้าท่าหรือออกจากท่า ซึ่งกระทำโดยเจ้าของเรือที่นำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรือประมงรวมทั้งเอกสารประกอบเรือ ราชานามลูกเรือ และข้อมูลการจับปลา (สำหรับเรือเข้าท่า) ข้อมูลจากคำร้องนี้จะถูกป้อนเข้าไปในฐานข้อมูลกลาง 'Fishing Info 2' ซึ่งเจ้าหน้าที่ระบบควบคุมระบบติดตามเรือ VMS จากกรมประมง ตรชล. และเจ้าหน้าที่ศูนย์ PIPO สามารถเข้าถึงข้อมูลเหล่านี้ได้

ในเดือนตุลาคม 2563 ศูนย์ PIPO ถูกควมรวมเข้ากับด่านตรวจประมงและโอนถ่ายอำนาจไปยังกองตรวจสอบเรือประมง สินค้าสัตว์น้ำ และปัจจัยการผลิต ภายใต้กรมประมง ศูนย์ PIPO ยังถูกย้ายไปรวมกับด่านตรวจประมงอีกด้วย ทั้งนี้พื้นที่เขต 1 และ 2 มีด่านตรวจในน้ำจัดเท่านั้นและยังไม่มีกรเพิ่มเติมข้อมูลเข้ามาในตาราง

หมายเลขด่านตรวจประมง	จังหวัดที่มีศูนย์ PIPO
3	ชลบุรี
4	ตราด ระยอง จันทบุรี
5	สมุทรสาคร สมุทรสงคราม
6	ชุมพร เพชรบุรี
7	สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช
8	สงขลา นราธิวาส ปัตตานี
9	สตูล กระบี่ ตรัง
10	ระนอง พังงา ภูเก็ต

แผนที่นี้แสดงให้เห็นถึงที่ตั้งของศูนย์ PIPO (วงกลมสีแดง) และ FIP (สามเหลี่ยมสีเขียว) ในจังหวัดชายฝั่งทะเล 22 จังหวัดของไทย

การเข้าเยี่ยมศูนย์ควบคุมเรือเข้า - ออก โดยเจ้าหน้าที่จาก EJF:

ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2559 EJF ได้เข้าเยี่ยมเยือนศูนย์ PIPO กว่า 90 ครั้งใน 22 จังหวัดของประเทศไทย อีกทั้งยังได้เยี่ยมเยือนศูนย์ PIPO ทั้งหมด 30 แห่ง มากกว่า 1 ครั้งในหลายๆที่ เพื่อให้มั่นใจว่ามีการพัฒนาไปในทางที่ดีอย่างต่อเนื่อง

รายการการเข้าเยี่ยมเยือนศูนย์ PIPO ฉบับเต็มสามารถขอได้จาก EJF

ตัวย่อ:

AIS-SART	เครื่องส่งสัญญาณค้นหาและช่วยเหลือ AIS
CB radio	เครื่องวิทยุโทรคมนาคมความถี่ภาคประชาชน
CRA	ระบบประมวลความเสี่ยงกลาง
CSO	องค์กรภาคประชาสังคม
EPIRB	กระเจิมวิทยุส่งสัญญาณขอความช่วยเหลือฉุกเฉินผ่านดาวเทียม
FIP	จุดตรวจเรือประมงส่วนหน้า
FIT	ชุดสหวิชาชีพตรวจเรือประมงจากส่วนกลาง
FMC	ศูนย์ติดตามและควบคุมเรือประมง
GT	ดินทรอส
ILO	องค์การแรงงานระหว่างประเทศ
IMO	องค์การทางทะเลระหว่างประเทศ
IUU	(การทำประมง) ผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม
LB	สมุดปูมเรือ
LD	ระบบบันทึกน้ำหนักสัตว์น้ำขึ้นท่า
MCS	ระบบติดตาม ควบคุมและเฝ้าระวัง
MTU	หน่วยรับส่งสัญญาณเคลื่อนที่
NGO	องค์กรพัฒนาเอกชน
PIPO	ศูนย์ควบคุมการแจ้งเรือเข้า - ออก
SAT	เจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติการพิเศษประมง
SOP	ขั้นตอนสำคัญในมาตรฐานการปฏิบัติงาน
VHF	วิทยุความถี่สูง
VMS	ระบบติดตามเรือประมง
กกจ.	กรมการจัดหางาน
กสร.	กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน
จท.	กรมเจ้าท่า
ทช.	กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
ทร.	กองทัพเรือไทย
พม.	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
ศปมผ.	ศูนย์บัญชาการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย
สรชล.	ศูนย์อำนวยความสะดวกประโยชน์ของชาติทางทะเล
สธ.	กระทรวงสาธารณสุข

Endnotes

- 1 ในเดือนสิงหาคม 2563 เจ้าหน้าที่ระดับสูงของ NFAT 6 นาย ได้รับเชิญให้มาเป็นที่ปรึกษาให้กับคณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์ โดยยังไม่มีการเชิญตัวแทนจาก CSOs หรือสมาคมการประมงขนาดเล็กมารับหน้าที่ดังกล่าว
- 2 ได้เพิกถอนสิทธิ GSP จากประเทศไทยในเดือนตุลาคม 2562 เนื่องจากไทยไม่สามารถปกป้องสิทธิแรงงาน เสรีภาพในการสมาคม การร่วมเจรจาต่อรอง สภาพการทำงานที่อยู่ในมาตรฐาน และต่อสู้กับการบังคับใช้แรงงานได้
- 3 โปรดดู <https://www.state.gov/reports/2021-trafficking-in-persons-report/>
- 4 วิธีการให้เชื่อเป็นศูนย์กลาง คือ การรับทราบว่ายี่ห้อการค้ามนุษย์หรือการทรมานอยู่ในสถานะเปราะบางและอาจเกรงกลัวที่จะพูด เพราะกลัวการแก้แค้น เจ้าหน้าที่ชุดตรวจสอบควรพยายามทำให้เหยื่อรู้สึกปลอดภัยและสบายที่สุดเท่าที่จะทำได้ สำหรับข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาดูคู่มือของ EJF เกี่ยวกับการทำสัมภาษณ์แรงงานอพยพ
- 5 จำนวนการไปเยี่ยมเยือนศูนย์ PIPO ในปี 2564 มีจำนวนไม่มากนัก เนื่องจากการจำกัดการเดินทางของประเทศไทย ตั้งแต่เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 ในเดือนมกราคม 2564
- 6 จำนวนการไปเยี่ยมเยือนศูนย์ PIPO ในปี 2564 มีจำนวนไม่มากนัก เนื่องจากการจำกัดการเดินทางของประเทศไทย ตั้งแต่เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 ในเดือนมกราคม 2564
- 7 โปรดดู https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C188
- 8 โปรดดู https://www4.fisheries.go.th/index.php/dof/activity_item/3502
- 9 Hat Yai Focus (7 September 2020) ยืนยัน! รัฐบาลไม่ทอดทิ้งชาวประมง พร้อมรับฟังข้อเรียกร้องสมาคมฯ
- 10 ILO (30 January 2019) Thailand ratifies Work in Fishing Convention https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_666581/lang-en/index.htm
- 11 โปรดดู https://www.matichon.co.th/region/news_1825669
- 12 โปรดดู https://www.matichon.co.th/politics/news_1797736
- 13 โปรดดู <https://www.thaipost.net/main/detail/75937>
- 14 Ministry of Labour (8 January 2019) Labour Permanent Secretary consultation with NFAT proves successful results. Fourteen NFAT suggestions received. <http://www3.MOL.go.th/content/78279/1546950055>
- 15 The convention defines hazardous child labour as work that may be conducted in legitimate sectors, but is likely to harm the health, safety or morals of children.
- 16 The National Committee for the Eradication of the Worst Forms of Child Labour Announcement on The Types of Worst Forms of Child Labour (15 February 2012) http://www.shawpat.or.th/index.php?option=com_phocadownload&view=categorry&id=4:-m--m-s&Itemid=77

- 17 Ministry of Labour (2019) On Child Work <https://www.MOL.go.th/employee/childwork/>
- 18 โปรดดู <https://shiptoshorerights.org/wp-content/uploads/ILO-C188-Flexibility-Guidance-2018.pdf>
- 19 Department of Labour Protection and Welfare (6 July 2018) DLPW aim to ratify C98 by 2019 nakhonratchasima.labour.go.th/2018/index.php/2015-12-03-04-55-08/133-ilo-98-62
- 20 โปรดดู <https://www.prachachat.net/economy/news-17310>
- 21 โปรดดู <https://www.state.gov/reports/2021-trafficking-in-persons-report/>
- 22 สหรัฐฯ ได้เพิกถอน GSP ของประเทศไทยในเดือนตุลาคม 2562 เนื่องจากประเทศไทยไม่สามารถคุ้มครองสิทธิแรงงาน เสรีภาพในการสมาคม การร่วมเจรจาต่อรอง สภาพการทำงานที่เป็นที่ยอมรับ และต่อสู้กับการบังคับใช้แรงงานได้
- 23 The DoF's records for 2020 include fisher deaths from sickness, sunken vessels, physical fights, man-overboard cases and other accidents happening whilst workers are on-board.
- 24 Statistics provided by the Fish and Fishing Vessel Inspection Division in early May 2021.
- 25 DoF (January 2020) At-sea accident & fishers falling overboard action guidelines https://www4.fisheries.go.th/local/pic_activities/202002081357411_pic.pdf
- 26 IMO (2008) Adoption of the code of the international standards and recommended practices for a safety investigation into a marine casualty or marine incident (Casualty investigation code) [http://www.imo.org/en/OurWork/MSAS/Casualties/Documents/Res.%20MSC.255\(84\)%20Casualty%20Investigation%20Code.pdf](http://www.imo.org/en/OurWork/MSAS/Casualties/Documents/Res.%20MSC.255(84)%20Casualty%20Investigation%20Code.pdf)
- 27 โปรดดู <http://www.emsa.europa.eu/contact-points.html>
- 28 วิทยุความถี่สูงมีระยะทางการใช้งานสั้นกว่าวิทยุความถี่ประชาชน แต่ยังเป็นประโยชน์กับเรือประมงขนาดเล็กอยู่ เนื่องจากมีเครือข่ายสถานีคลื่นความถี่สูงภาคพื้นดินตั้งอยู่ทั่วประเทศไทย ซึ่งสามารถรับข้อความ SOS ได้
- 29 MAIB (2017) Fatal man overboard accident from the scallop dredger 'King Challenger' (BA87) south-west of Scalloway, Shetland Islands, 23 June 2016 https://assets.publishing.service.gov.uk/media/58b56a9ae5274a2a5c00008a/MAIBInvReport05_2017.pdf
- 30 IMO (1974) Articles of the International Convention for the Safety of Life at Sea, 1974 [http://www.mar.ist.utl.pt/mventura/Projecto-Navios-I/IMO-Conventions%20\(copies\)/SOLAS.pdf](http://www.mar.ist.utl.pt/mventura/Projecto-Navios-I/IMO-Conventions%20(copies)/SOLAS.pdf)
- 31 FAO (2020) An accident and fatality reporting system for fisheries in the Caribbean
- 32 โปรดดู <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/2105199/trats-fishing-industry-hit-hard-by-shortage-of-migrant-workers>
- 33 Melissa Marchke et al (23 November 2020) Covid-19, instability and migrant fish workers in Asia <https://link.springer.com/article/10.1007/s40152-020-00205-y>
- 34 โปรดดู <https://www.mmtimes.com/news/thailand-wants-myanmar-workers-its-fishery-sector.html>
- 35 โปรดดู <https://www.khaosodenglish.com/news/crimecourtscalamity/2020/05/10/fishing-boats-seek-50000-workers-as-virus-spurs-migrants-to-leave/>
- 36 Bangkok Post (22 July 2020) Smugglers' route revealed, Myanmar illegals caught <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/1955643/smugglers-route-revealed-myanmar-illegals-caught>
- 37 Immigration Bureau, The Royal Thai Police (Arrests of Migrant Smuggling for the prevention of COVID-19 (3 September 2020)https://www.immigration.go.th/?avada_portfolio=%E0%B8%88%E0%B8%B1%E0%B8%9A%E0%B8%81%E0%B8%B8%E0%B8%A1%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%87%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%95%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%94%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%A7%E0%B8%A5%E0%B8%B1
- 38 โปรดดู https://www.matichon.co.th/covid19/news_2738809
- 39 โปรดดู <https://mgronline.com/local/detail/964000039283>
- 40 <https://www.hfocus.org/content/2021/01/20830>
- 41 <https://www.ch7.com/detail/502743>
- 42 www.dailynews.co.th/news/97648/
- 43 US Department of State (2021) 2021 Trafficking in Persons Report: Thailand, <https://www.state.gov/reports/2021-trafficking-in-persons-report/thailand/>
- 44 US Department of State (2021) 2021 Trafficking in Persons Report: Thailand, <https://www.state.gov/reports/2021-trafficking-in-persons-report/thailand/>
- 45 ILO (2020) Endline research findings on fishers and seafood workers in Thailand https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---asia/---ro-bangkok/documents/publication/wcms_738042.pdf
- 46 ILO (2020) Endline research findings on fishers and seafood workers in Thailand https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---asia/---ro-bangkok/documents/publication/wcms_738042.pdf
- 47 Ministry of Labour (6 Jan 2020) Announcement on Minimum Wage No.10 <https://www.mol.go.th/wp-content/uploads/sites/2/2020/01/Prakadwage10-6Jan2020.pdf>
- 48 Ministry of Labour (6 Jan 2020) Announcement on Minimum Wage No.10 <https://www.MOL.go.th/wp-content/uploads/sites/2/2020/01/Prakadwage10-6Jan2020.pdf>
- 49 EIJF ทราบดีว่า ถึงแม้การถือสมุดบัญชีธนาคารแทนแรงงานเป็นสิ่งถูกกฎหมายตามมาตรา 131 ในพระราชกำหนด การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว ซึ่งเทคนิคดังกล่าวอาจถูกใช้ในการจำกัดการเข้าถึงเงินของแรงงาน และอาจเป็นสัญญาณบ่งบอกถึงการขี้ออกสารและการเอาเปรียบแรงงาน

- 50 Ono, Y. (9 July 2018) Thailand's 7-Eleven stores to offer banking services <https://asia.nikkei.com/Business/Companies/Thailand-s-7-Eleven-stores-to-offer-banking-services>
- 51 US Department of State (2021) 2021 Trafficking in Persons Report: Thailand, <https://www.state.gov/reports/2021-trafficking-in-persons-report/thailand/>
- 52 https://www4.fisheries.go.th/dof/news_local/1236/88093

